

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

3. 2. 1983 — št. 2

V prid delu

V zadnjem obdobju, se pravi v času, ko smo v naši družbi začeli koreniteje razčlenjevati vprašanja gospodarjenja družbe kot celote, smo se tudi pri nas srečali z vprašanji delovnega časa. Ne seveda zato, da bi se zgledovali po drugih, temveč predvsem zato, ker nas je preprosta ekonomska nuja pritisnila v aktivnost za smotrnejšo in s tem ustvarjalnejšo in produktivnejšo izrabo delovnega časa. Najbrž je sleherniku znano, da smo po koristni izrabi delovnega časa pri nas na repu svetovne lestvice ter da je zato v rešitvi vrste vprašanj s tega področja tudi vrsta tako imenovanih družbenoekonomskih rezerv. Žal pa moramo ugotoviti, da smo se doslej problema delovnega časa lotevali vse preveč kampanjsko in premalo organizirano, dasiravno ni mogoče zanikati dejstva, da so prve izkušnje po oktobrskem odloku izvršenega sveta pokazale tudi določene pozitivne rezultate.

Prav zaradi vrste povsem življenjskih in pa seveda strokovnih in organizacijskih problemov pri našem navajanju na ustreznejši delovni in obratovalni čas, je nedvomno potrebno najširše in organizirano razčleniti odprta vprašanja ob javni obravnavi osnutka družbenega dogovora o urejanju delovnega in obratovalnega časa, ki kot je zapisano v osnutku, predstavlja skupno družbeno usmeritev. Zveza sindikatov Slovenije se je že pred časom vključila v najširšo družbeno organizirano aktivnost na tem področju, nadaljevanje te pa je zdaj povezano tudi z javno razpravo o družbenem dogovoru. Ob tem ko iščemo najučinkovitejše rešitve za produktivno izrabo delovnega časa, je potrebno preučiti tudi možne negativne posledice takih ukrepov, menijo v zvezi sindikatov.

Povsem razumljivo je, da delovni in obratovalni čas moramo spraviti v okvire, ko bomo lahko delovno prispevali največ ter ob tem tudi v največji meri varčevali z vsemi vrstami energije. Zato gre ob tem poudariti, da mora družbeni dogovor in še

zlasti razprava opravičiti svoj namen v iskanju najučinkovitejše organiziranosti na tem področju, še zlasti pa v uskladitvi posameznih, za funkcioniranje družbe najpomembnejših področij dejavnosti, kot so prometne komunikacije, preskrba in storitvene dejavnosti. To je pomembno še posebej ob razmišljanjih o deljenem delovnem času, o čemer bi v prihodnje vsaj v nekaterih primerih in ob določenih okoliščinah morali tudi odločneje spregovoriti. Priložnost za to pa je seveda tudi zdaj, čeprav se v tem trenutku prizadevamo zlasti za premik začetka dela v dnevno svetlobo.

Seveda pa težav, ki jih poznamo že doslej, ne bomo uspešno rešili, če bomo ta vprašanja obravnavali ločeno od neposrednih potreb in hotenj znotraj združenega dela, se pravi v temeljnih organizacijah in skupnostih, ki so povezane tudi v procesih proizvodnje in tehnologije, vse do najširše družbene skupnosti.

Vprašanja, ki so povezana z družbenim dogovorom, so torej predvsem poziv k skupnemu delu in usklajevanju uravnavevanja delovnega in obratovalnega časa, saj za njihove podpisnike določa nekatere skupne družbene cilje in aktivnosti. Poleg tega pa moramo z dogovorom doseči skladno usmerjanje in uravnavanje delovnega časa predvsem za njegovo boljše in produktivno izrabo, za prilagojenost zahtevam našega gospodarstva ter zlasti potrebam delavca in sodobne proizvodnje.

Ob tem pa kaže spomniti tudi na vprašanje, ki ga v Jugoslaviji že dalj časa obravnavamo, namreč naše časovno prilagajanje evropskemu poletnemu času. Ta naj bi v Jugoslaviji začel veljati 27. marca (letos) in zadeva v bistvu, poenostavljeno rečeno, premikanje kazalcev na naših urah. Jugoslavija s tem ukrepom ne bo več osamljen časovni otok v Evropi, s tem pa naj bi bilo polagoma tudi konec velikih težav zlasti v prometu in na mnogih drugih področjih.

D. G.

Iz vsebine:

— Družbeni dogovor o urejanju delovnega in obratovalnega časa

— Obrazložitev

— Poročila samoupravnih interesnih skupnosti o izpolnjevanju programov

— pripomoček za akcijo »zaključni računi 1982«

OSNUTEK

Da bi delavci pri urejanju delovnega in obratovalnega časa v svojih samoupravnih splošnih aktih kar najustrezneje zagotavljali uresničevanje družbenih razvojnih ciljev in ciljev politike gospodarske stabilizacije, uskladili obratovalni čas vseh med seboj povezanih področij družbenega dela na ustreznih območjih posameznih dejavnosti, reševali probleme pri usklajenem prehodu na letno računanje časa, ustvarjali pogoje za učinkovitejšo gospodarjenje z družbenimi sredstvi, za doseganje večje produktivnosti dela ter ob tem utrjevali svoj družbenoekonomski položaj, približevali delovni čas največji človekovi pripravljenosti za delo, nenehno izboljševali delovne razmere ter humanizirali delo, sklepamo udeleženci

- Republiški svet ZSS
 - Republiška konferenca SZDL Slovenije
 - Gospodarska zbornica Slovenije
 - Izvršni svet Skupščine SR Slovenije
 - Izvršni sveti skupščin občin in skupščin posebnih družbenopolitičnih skupnosti
 - Skupnost otroškega varstva Slovenije
 - Izobraževalna skupnost Slovenije in
 - Zdravstvena skupnost Slovenije
- na podlagi 147. člena Ustave SR Slovenije in 579. člena ZZD ter v zvezi z zakonom o računanju časa (Ur. list SFRJ 69-82) kot skupno družbeno usmeritev

Družbeni dogovor o urejanju delovnega in obratovalnega časa

1. člen

Udeleženci tega družbenega dogovora se bomo skladno s smernicami in v okviru politike družbenoekonomskega razvoja organizirano zavzemali za takšno določanje in razporejanje delovnega časa, s katerim bodo delavci v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih zagotavljali:

- boljšo izrabo delovnega časa
- najučinkovitejšo uporabo delovnih sredstev
- večjo prilagojenost obratovalnega časa potrebam delavcev in občanov.

Za delovni čas se po tem družbenem dogovoru šteje delavčeva delovna obveznost, ki traja 42 ur na teden. Za obratovalni čas pa se po tem družbenem dogovoru šteje čas dnevnega obratovanja posamezne organizacije združenega dela oziroma delovne skupnosti.

2. člen

Udeleženci tega družbenega dogovora se bomo zavzemali, da bodo delavci v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih bolj izrabljali delovni čas zlasti z boljšo organizacijo dela, večjo delovno in samoupravno zavzetostjo ter bolj stimulatивно politiko delitve osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.

V primerih, ko to zahtevajo narava dejavnosti ali značilnosti določenih del in nalog, naj bi delavci delovni čas določali tako, da bo razporeditev dela oziroma delovnega časa med letom skladna z zahtevami in pogoji najučinkovitejšega poteka delovnega procesa.

Delavci v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih naj glede na naravo in organizacijo dela v primerih, kadar je to družbeno in ekonomsko smotno, za opravljanje posameznih del in nalog določajo krajši delovni čas od polnega.

3. člen

Udeleženci tega družbenega dogovora se bomo zavzemali, da bodo delavci dosegali učinkovitejšo uporabo delovnih sredstev tudi s podaljševanjem obratovalnega časa.

V primerih, ko možnosti izvoza in potrebe domačega trga ter zagotavljanje surovin in reprodukcijskih materialov to omogočajo, naj delavci za boljšo izrabo delovnih sredstev uvedejo delo v dveh ali več izmenah.

4. člen

Udeleženci tega družbenega dogovora se bomo zavzemali, da bodo delavci v organizacijah združenega dela dosegali večjo prilagojenost obratovalnega časa potrebam delavcev in občanov zlasti s premikom začetka in konca delovnega časa. S tem bi zagotovili, da bodo storitve posameznih dejavnosti na voljo večini delavcev v proizvodnih dejavnostih in drugim občanom tudi zunaj njihovega delovnega časa.

Tako razporeditev obratovalnega časa, zlasti na področju prometa in zvez, prometa blaga na drobno, gostinstva in turizma, obrti, drugih storitvenih dejavnosti in družbenih dejavnosti, bomo udeleženci v posameznih družbenopolitičnih skupnostih pospeševali ob aktivnem sodelovanju

samoupravnih interesnih skupnosti, udeleženk tega družbenega dogovora in svetov potrošnikov.

5. člen

Udeleženci se zavezujejo, da bomo ustvarjali pogoje za to, da bodo delavci v organizacijah združenega dela, drugih organizacijah in skupnostih, kjer se delo opravlja samo v eni izmeni, premaknili začetek dela čimbolj proti 8. uri, najmanj pa za eno uro in pri tem posebej upoštevali načela iz prejšnjega člena tega dogovora.

6. člen

Da bodo delavci lahko uresničevali cilje iz tega družbenega dogovora, si bomo udeleženci prizadevali, da

— bodo organizacije združenega dela, ki opravljajo javni prevoz potnikov, zagotovile nemoten prevoz delavcev na delo in z dela,

— se bodo organizacije združenega dela v večjih industrijskih krajih dogovorile o stopničastem začetku delovnega časa in s tem zagotovile nemoten začetek dela v vseh organizacijah združenega dela na svojem območju,

— bodo vzgojnovarstvene organizacije prilagodile čas varstva otrok in

— osnovne šole čas podaljšane varstva oziroma celodnevne šole potrebam zaposlenih staršev,

— bodo razpoložljive možnosti in zmogljivosti v šolah, vzgojnovarstvenih zavodih, domovih za učence in študente ter organizacijah združenega dela čim prej usposobljene zagotavljati prehrano tudi udeležencem usmerjenega izobraževanja.

7. člen

Udeleženci si bomo — upoštevali možnosti iz prejšnjega člena, prizadevali za postopno uvajanje delovnega časa v smislu določil tega dogovora v posameznih dejavnostih in območjih.

Udeleženci bomo podpirali uvedbo prožnejših oblik delovnega časa (drseči oziroma gibljivi delovni čas) v organizacijah združenega dela ter drugih organizacijah in skupnostih.

8. člen

Udeleženci bomo v okviru svojih pravic, obveznosti ter nalog z zakoni in drugimi akti, samoupravnimi sporazumi ter pobudami uresničevali svojo odgovornost in delovali oziroma zagotavljali uresničevanje tega dogovora.

Za izvedbo aktivnosti iz prejšnjih členov se podpisniki zavezujejo:

— republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo v svojih aktivnostih

a) spodbujal osnovne organizacije ZSS k takemu ravnanju, da bodo delavci v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih zavestno prilagodili delovni in obratovalni čas družbenim smotrom tega družbenega dogovora ter ga ustrezno uredili v svojih samoupravnih splošnih aktih;

b) usmerjal občinske svete ZK k usklajevanju vprašanj, ki presegajo možnosti posamezne temeljne organizacije in skup-

nosti, da bi jih družbeno optimalno reševali v občini ali širši skupnosti;

c) deloval tako, da bodo organizacije zveze sindikatov zahtevale od strokovnih služb in poslovnih organov v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter od izvršilnih organov družbenopolitičnih skupnosti konkretne predloge, rešitve in programe postopnega prehajanja na nov delovni in obratovalni čas, ki bodo preprečevali pojave, ki bi lahko bistveno poslabšali delovne in življenjske razmere delavcev. Aktivnosti odgovornih organov, kot tudi učinke prehoda na nov delovni in obratovalni čas bo sindikat sproti spremljal in ocenjeval skladno s svojo družbenopolitično vlogo.

— Socialistična zveza bo usklajevala aktivnosti družbenopolitičnih in samoupravnih dejavnikov za uresničevanje usmeritev in ciljev dogovora. SZDL bo prek svojih občinskih in krajevnih organizacij spodbujala občine, krajevne skupnosti in organizacije združenega dela za načrtovanje in zagotavljanje pogojev za razvoj otroškega varstva, organizacije družbene prehrane, storitvenih in drugih dejavnosti za zadovoljevanje potreb delavcev in občanov.

— Gospodarska zbornica Slovenije bo skupaj s splošnimi združenji in medobčinskimi gospodarskimi zbornicami pripravila predloge za prehod na kasnejši začetek delovnega časa za posamezne dejavnosti in reprodukcijske povezave organizacij združenega dela; na podlagi ponudbe in pov-

praševanja na trgu ter možnosti nabave surovin in reprodukcijskega materiala pa bo ugotovila tudi morebitne možnosti posameznih dejavnosti za podaljševanje obratovalnega časa in uvajanje večizmenskega dela.

— Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti skupščin občin oziroma posebnih družbenopolitičnih skupnosti bodo zagotovili, da bodo delavci upravnih organov v občinah in republiki svoje delo opravljali v času, ki bo omogočil delavcem v drugih dejavnostih uresničevati njihove pravice in obveznosti v prostem času. Izvršni sveti skupščin družbenopolitičnih skupnosti bodo pred sprejemom tega družbenega dogovora opravili verifikacijo teh izhodišč na zborih skupščin svoje družbenopolitične skupnosti.

Izvršni sveti družbenopolitičnih skupnosti bodo pripravili operativni program in usklajevali izvajanje nalog iz tega dogovora, hkrati pa spremljali in analizirali izvajanje odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o razporeditvi delovnega časa v upravnih organih ter po potrebi predlagali ustrezne dopolnitve.

— Samoupravne interesne skupnosti, podpisnice tega družbenega dogovora, bodo spodbujale samoupravne interesne skupnosti v občinah in izvajalske organizacije združenega dela k ustreznim ukrepom za uresničevanje tega družbenega dogovora. Vsaka na svojem področju bo tudi spremljala problematiko in opozarjala ustrezne organe in organizacije na ugotov-

ljene pomanjkljivosti in na dodatne potrebne ukrepe.

9. člen

Za spremljanje izvajanja tega družbenega dogovora se pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije (varianta: RK SZDL Slovenije) oblikuje odbor udeležencev.

V odbor udeležencev imenujejo po enega člana:

- Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije
- Republiška konferenca SZDL Slovenije
- Gospodarska zbornica Slovenije
- Izvršni svet Skupščine SR Slovenije
- Skupnost slovenskih občin
- Skupnost otroškega varstva Slovenije
- Izobraževalna skupnost Slovenije
- Zdravstvena skupnost Slovenije.

10. člen

Odbor udeležencev dogovora sproti spremlja uresničevanje tega družbenega dogovora in enkrat letno poroča udeležencem o doseženih rezultatih pri njegovem izvajanju in predlogih za nadaljnje aktivnosti udeležencev za reševanje nastalih težav.

11. člen

Ta družbeni dogovor je sklenjen, ko ga podpiše več kot polovica izvršnih svetov skupščin občin in vsi drugi udeleženci. Veljati začne z dnem objave v Ur. listu SRS.

K javni razpravi o osnutku družbenega dogovora

Z ustreznješo razporeditvijo delovnega in obratovalnega časa bi morali doseči odgovornejše gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Za premaknitev delovnega in obratovalnega časa v javnih službah, storitvenih dejavnostih in drugje je potrebna odgovorna akcija in zavzetost vseh, od temeljnih skupnosti navzgor, zlasti pa predvidenih udeležencev družbenega dogovora.

Strokovne službe in poslovni organi v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter drugi ustrezni organi naj bi na pobudo osnovnih organizacij ZS med javno razpravo o osnutku družbenega dogovora pripravili strokovne rešitve, utemeljili razloge in dali ustrezne pobude in predloge za nemoten in skladen prehod na nov delovni in obratovalni čas. Ta mora ustrezati vsaki temeljni skupnosti in vsem

povezavam — od prometa do trgovin, vzgojnovarstvenih, šolskih, zdravstvenih ter bančnih organizacij, poštних, upravnih služb in potreb ter hotenj delavcev in občanov. Hkrati s temi aktivnostmi naj bi ti organi pripravljali tudi ustrezne predloge sprememb samoupravnih splošnih aktov, s katerimi delavci samoupravno urejajo svoj delovni in obratovalni čas.

Zaradi prehoda na letno računanje časa, ko bomo tudi v Jugoslaviji premaknili ure za 60 minut naprej (27. marca letos!), je pomembno, da so priprave na sprejem novega delovnega in obratovalnega časa hkrati z javno razpravo o osnutku družbenega dogovora, ko se bo za vse zaposlene pričel delavnik eno uro prej. V tem času bi morali rešiti tudi večino vprašanj posameznih dejavnosti in jih uskladiti v korist večine delavcev in občanov ter s širšimi

družbenimi cilji in določili tega družbenega dogovora.

Izvršni odbori osnovnih organizacij zveze sindikatov, drugi organi zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti naj med javno razpravo tesno sodelujejo z občinskimi sveti ZSS, ki so odgovorni za izvedbo javne razprave in nosilci pobud za usklajevanje vprašanj, ki presegaajo zmožnosti posamezne temeljne samoupravne organizacije in skupnosti. Vse družbenopolitične organizacije so se v SZDL kot enotni fronti subjektivnih sil odločile za plodno sodelovanje v tej pomembni družbeni in gospodarski akciji, ki nas lahko hitreje približa stabilizaciji, zlasti pa gospodarnejši izrabi družbenih proizvodjalnih sredstev kot skupne podlage dela in življenja velike večine ljudi.

Miro Gošnik

OBRAZLOŽITEV

Cilji, ki jih želimo doseči s tem družbenim dogovorom, so predvsem gospodarske narave. Gre za boljše izkoriščenost delovnega časa, delovnih sredstev in hkrati večjo prilagojenost obratovalnega časa potrebam delavcev in občanov, kar je temelj za večjo sto-

rilnost. Te cilje naj bi dosegli z boljšo organizacijo dela, večjo delovno disciplino, stimulativnejšo politiko delitve osebnih dohodkov, podaljševanjem obratovalnega časa, pa tudi z oživitvijo nekaterih možnosti, ki jih naša delovna zakonodaja dopušča, pa ostanejo kljub temu neizkoriščene kot npr. neenakomerna razporeditev delovnega časa med letom, uravnavanje obratovalnega časa na področju prometa in zvez,

prometa blaga na drobno, gostinstva in turizma, obrti in drugod na podlagi sporazumov s samoupravnimi interesnimi skupnostmi ter sveti porabnikov, določanje krajšega delovnega časa od polnega pri nekaterih delih in nalogah.

Globalne usmeritve razvoja naše družbe, povezane s cilji tega družbenega dogovora, so zapisane v vseh listinah o stabilizaciji tako na zvezni kot na republiški ravni. Vse-

bujejo jih »Izhodišča dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije« ter zvezna in republiška resolucija za leto 1983. Te listine opozarjajo na potrebo po večizmen-skem delu, kar mora aktivirati razpoložljive zmogljivosti, vse organizacije združenega dela in skupnosti, naj za povečanje produktivnosti dela razčlenijo svoje možnosti za uvedbo elastičnih sistemov delovnega časa, za podaljševanje obratovalnega časa, za sklepanje delovnega razmerja za nepolni delovni čas in drugo.

Novembra leta 1982 je bil v Skupščini SFRJ sprejet zakon o računanju časa, ki je zaključil večletne razprave o primernosti prilagoditve jugoslovanskega časa — veliki večini evropskih držav. To pa bo glede na režim delovnega časa v SFRJ pomenilo, da ob že sicer zgodnjem začetku dela, le-tega v letnem obdobju premaknemo še za eno uro naprej. S tem se za večino delavcev v Jugoslaviji in Sloveniji — skoraj 70% vseh delavcev dela le v eni izmeni — delovni čas odmika od tistih ur, ko je človek najbolj pripravljen za opravljanje dela, hkrati pa se slabšajo možnosti za njihove sicer že tako slabe prehranjevalne navade (čestokrat začnajo delati brez zajtrka, ker vstanejo prezgodaj). Podobne neprijetne posledice bi ob nespremenjenem režimu delovnega časa lahko pričakovali tudi pri vseh tistih otrocih, ki bodo morali za uro bolj zgodaj v vzgojno-varstveno organizacijo.

Zakonodajalec je zato v 3. členu omenjenega zakona indikativno usmeril organizacije združenega dela in skupnosti, ki delajo v eni izmeni, da določijo delovni čas in njegovo razporeditev tako, da bo delo potekalo podnevi. S tem se nekatere omenjene neprijetne posledice letnega računanja časa nevtralizirajo vsaj za tisti del prebivalstva, ki je tako ali drugače vezan na režim enoizmen-skega dela.

Da bi kar najenotneje zagotovili uveljavljanje teh določil v praksi, hkrati pa dosegli še druge pomembne cilje, tudi povezane s problematiko teh zakonskih določil, se je v Sloveniji izoblikovala zamisel o sprejemu družbenega dogovora, ki bi ponudil enotno podlago za urejanje delovnega in obratovalnega časa na območju SR Slovenije.

Družbeni dogovor je zasnovan zato, da bi z njim spodbudili vse subjekte v naši družbi za doseg te cilje. Naloge so dolgoročnega značaja, saj se zapisani cilji lahko dosežejo le z daljšim nepretrganim delovanjem.

Spremembe, ki jih je potrebno doseči do 27. 3. 1983, ko bo izveden premik na letno računanje časa, pa zadevajo predvsem začetek delovnega časa v organizacijah združenega dela in skupnostih z enoizmen-skim delom.

Med predvidenimi podpisniki, organi, skupnostmi oziroma asociacijami, so zapisani tisti subjekti v SR Sloveniji, ki lahko s svojim delovanjem največ pripomorejo k uresničevanju ciljev tega družbenega dogovora.

V uvodu so navedena skupna družbena izhodišča ter podlaga za sklenitev družbenega dogovora, ki so nato konkretizirana v 1. členu, 2., 3. in 4. člen pa predstavljajo ra-

zlogo alinej 1. da bi natančneje razčlenili predvidene aktivnosti podpisnikov za boljše gospodarjenje z delovnim časom ter za usklajevanje obratovalnega časa.

V 5. členu je zapisana konkretizacija usmeritve iz zveznega zakona o računanju časa za premik začetka delovnega časa v čas dnevne svetlobe. Pri tem usmeritev »najmanj pa za 1 uro« upošteva že izvedeno aktivnost v zvezi s priporočilom IS Skupščine SRS za premik začetka delovnega časa iz oktobra 1982. Izvedba tega je seveda odvisna od konkretnih razmer na posameznih območjih SR Slovenije. Besedilo člena je posebej namenjeno ozdom, ki delajo v eni izmeni. V javni razpravi pa je potrebno preučiti možnosti premika tudi za dvo- in triizmensko delo ter težave, tako v zvezi s povečanimi stroški dela (premik začetka delovnega časa pri 2-izmen-skem delu s 6. na 7. uro pomeni tudi odmik konca druge izmene z 10. na 11. uro, kar v skladu z našo zakonodajo pomeni dodatek za 1 uro nočnega dela), kot tudi pri težavah v zvezi z delom delavk in mladine (za nočno delo žensk je potrebno posebno soglasje, mladini do 18. leta starosti pa je nočno delo sploh prepovedano). V zvezi z možnostmi premika začetka delovnega časa za 2- oziroma 3-izmensko delo že tečejo posebna preučevanja v republiškem komiteju za delo.

Temeljni pogoji, tako za premik začetka delovnega časa kot tudi za uresničevanje ciljev iz 1. člena, so zapisani v 6. členu. Pri tem je nekoliko drugačnega značaja določilo 2. alineje, ki govori o stopničastem delovnem času. Stopničasti delovni čas je tu razumeti kot specifično določitev premika

začetka delovnega časa posameznih ozdov v večjih gospodarskih območjih, da bi ublažili prometno konico. To določilo se v povezavi s prvo alinejo nanaša na kompleksne prometne ureditve, ki mora zagotoviti nemoten prevoz delavcev na delo in z dela.

7. člen posebej opozarja na primernost uvedbe gibljivih oblik delovnega časa, ki jih kaže vpeljati povsod tam, kjer narava dela to omogoča. To pa pomeni, da lahko delavec znotraj opredeljenega obratovalnega časa ozda prilagaja začetek in konec pa tudi morebitno prekinitev delovnega časa potrebam dela, svojim posebnim nagibom oziroma možnostim.

V 8. členu so zapisane konkretne naloge podpisnikov. Pri tem je osnovno delo na področju urejanja delovnega časa v skladu s samoupravno pristojnostjo delavcev v ozdih in skupnostih namenjena sindikatu, na področju dejavnosti, ki so širšega pomena za zadovoljevanje potreb delavcev in občanov pa tudi SZDL. Posebne naloge v tem okviru imajo GZS, SIS ter posebej IS DPS. Ti naj bi pred sprejemom tega družbenega dogovora opravili verifikacijo usmeritev na zborih DPS, pripravili operativni program nalog ob premiku časa 27. 3. 1983, v okviru svojih pristojnosti usklajevali naloge iz tega družbenega dogovora ter spremljali in razčlenjevali uveljavljanje odloka o delovnem času v upravnih organih.

9., 10. in 11. člen opredeljujejo postopke za organizirano delo pri izpolnjevanju nalog tega družbenega dogovora.

Ljubljana, 31. 1. 1983

Poročila samoupravnih interesnih skupnosti o izpolnjevanju programov — pripomoček za akcijo »zaključni računi ozdov 1982«

Čemu poročila samoupravnih interesnih skupnosti?

Letos smo se v Zvezi sindikatov Slovenije prvič, odkar poteka akcija »zaključni računi«, odločili, da v »Sindikalnem poročevalcu« objavimo poročila »republiških« samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti o njihovem delu in poslovanju v letu 1982.

Namen tega je, da poslovodni organi in strokovne službe ozdov seznanijo delavce — ob obravnavanju lastnih rezultatov gospodarjenja v letu 1982 — tudi s pglavitnimi problemi delovanja posameznih samoupravnih interesnih skupnosti. Tako bodo delavci dobili tudi pregled nad gospodarjenjem s tistim delom dohodka, ki ga združujejo zunaj tozdov za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb. Tak smoter obravnavanja zaključnih računov za preteklo leto smo zapisali tudi v naše letošnje usmeritve. Z delovanjem samoupravnih interesnih skupnosti pa se morajo seznaniti tudi vsi sindikalni in drugi družbenopolitični ter strokovni delavci v organizacijah združenega dela in občini, ki bodo v tozdih neposredno sodelovali v razpravah o lanskem gospodarjenju.

Samoupravne interesne skupnosti na republiški ravni so se množično odzvale pozivu republiškega sveta ZSS, da pripravijo in predložijo svoja poročila ter tako z objavo poročil v prilogi

Delavske enotnosti seznanijo delavce v združenem delu s svojim delom in poslovanjem v preteklem letu, z glavnimi vprašanji ter osnovnimi programskimi usmeritvami za letošnje leto. Svojih poročil nam niso posredovale le tri samoupravne interesne skupnosti in sicer: Samoupravna interesna skupnost za ekonomske stike s tujino (SISEOT), Republiška skupnost za cene in Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo, ki pa glede na namen, ki ga želimo doseči z objavo poročil, niso tako značilne.

Pri objavi poročil interesnih skupnosti pa je vendarle potrebno pojasniti, da so to tako imenovana predhodna poročila, ne pa dokončna, na podlagi zaključnega računa; da so ta poročila pripravljale strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti in da še niso sprejeta na skupščinah. Poročila navajajo problematiko, ki so jo v posameznih samoupravnih interesnih skupnostih ocenili kot najpomembnejšo, zato je pri vsakem poročilu čutiti tudi svojevrsten prijem.

Želimo, da bi objavljena poročila, ob poročilih samoupravnih interesnih skupnosti v občinah, pripomogla k boljši strokovni in politični izvedbi letošnje akcije »zaključni računi«.

Jože Sintič

Izobraževalna skupnost

1. PROGRAMI USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

Posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije so v letu 1982 na področju usmerjenega izobraževanja nadaljevale z uresničevanjem programov, za katere so se uporabniki in izvajalci dogovorili v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov za obdobje 1981 — 1985. Letni načrt dela pa so sprejeli na decembrskih skupščinah.

Pri ovrednotenju programov so upoštevali resolucijska izhodišča o razvoju družbenih dejavnosti v letu 1982. Sprejete so bile tudi prispevne stopnje za plačilo prispevka uporabnikov, vključenih v posamezne posebne izobraževalne skupnosti.

Zaradi zaostrjenega položaja v gospodarstvu SRS je morala v preteklem letu rast sredstev za usmerjeno izobraževanje zao-stajati za rastjo družbenega proizvoda za 25 %, tako da je bil z omenjenim načrtom opredeljeni global sredstev za to področje povečan za 16,5 % glede na porabo v letu 1981 in je dosegel višino 5.821 milijonov dinarjev.

Iz globala sredstev so se na področju usmerjenega izobraževanja izvajali:

- vzgojnoizobraževalni programi srednjega šolstva, domov za učence srednjih šol ter višjega in visokega šolstva v okviru posebnih izobraževalnih skupnosti;
- programi skupnega pomena za usmerjeno izobraževanje v okviru Izobra-

ževalne skupnosti Slovenije kot skupne naloge vseh posebnih izobraževalnih skupnosti (dejavnost študentskih domov, vzgojnoizobraževalni programi gimnazij in naravoslovni program, programi računalništva, podiplomskega študija in drugo);

— programi skupnih nalog za usmerjeno izobraževanje, ki se izvajajo v Izobraževalni skupnosti Slovenije po zakonu in sprejetih dogovorih ali samoupravnih sporazumih (programi zavodov za izobraževanje in usposabljanje mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, programi šolstva narodnosti, dopolnilno šolanje otrok delavcev, ki so na začasnem delu v tujini, regresiranje prevozov učencev in študentov in druge naloge);

— specifične naloge posebnih izobraževalnih skupnosti (delo skupščin in njihovih organov, regresiranje učbenikov z nizko naklado itd.).

a) Gmotni okvir usmerjenega izobraževanja

Zaradi omejenih sredstev so dali lani vsi prednost vzgojnoizobraževalnim programom. Obseg te dejavnosti se je na področju srednjega usmerjenega izobraževanja močno povečal, saj se je z reformo vključilo v izobraževanje več učencev iz prejšnjih poklicnih šol, kar se kaže v 150 dodatnih oddelkih. Izvedba programov je zahtevnejša ter zato tudi dražja. Po starem bi za nove predmetnike zlasti v višjih razredih porabili več sredstev, kot bi jih imeli na voljo. Zato so strokovni sveti posebnih izobraževalnih skupnosti, Izobraževalne skupnosti Slovenije in Zavoda za šolstvo med letom ponovno pregledali vse predmetnike in njihovo izvedbo uskladili s sprejetimi enotnimi osnovami standardov, normativov in meril Izobraževalne skupnosti Slovenije, kjer je bilo to le mogoče. Tako so se ti programi močno pocenili. Hkrati so vse leto pospešeno usklajevali programske zasnove srednjega, višjega in visokega izobraževanja.

Pri določanju cen vzgojnoizobraževalnih programov so bile upoštevane opredeljene resolucije o 20-odstotnem povečanju sredstev za osebne dohodke in materialne stroške, medtem ko za amortizacijo osnovnih sredstev vzgojnoizobraževalnih organizacij ni bilo mogoče zagotoviti toliko sredstev, kot bi jih morali po določilih novega zakona o amortizaciji.

Zoženi gmotni okvir so zaradi naraščanja vzgojnoizobraževalne dejavnosti narekovali krčenje ostalih programov, spreje-

manjši meri. Na račun povečanih globalnih sredstev je bilo mogoče nameniti vzgojnoizobraževalnim organizacijam tudi sredstva za opremo učilnic za predmet osnove tehnike in proizvodnje. Več kot 30 milijonov din je bilo mogoče nameniti za izdajo učbenikov za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo in skupnih programskih jeder kot tudi učbenikov za strokovne predmete z nizko naklado, ki so izšli leta 1982 oziroma jih še pripravljajo.

b) Združevanje sredstev za usmerjeno izobraževanje

Z rebalansom plana za leto 1982 je bilo opredeljeno, da bodo uporabniki v izobraževalnih skupnostih združili 6.202 milijonov din: 6.121 milijonov din za izpolnitev dogovorjenih nalog v letu 1982 ter 81 milijonov din za pokritje izpada prihodkov posebnih izobraževalnih skupnosti leta 1981. Uporabniki plačujejo prispevek iz dohodka po različnih prispevnih stopnjah. Ker se je dohodek uporabnikov v preteklem letu gibal drugače od ocen, tudi dotok sredstev na račune posebnih izobraževalnih skupnosti ni bil tak, kot so načrtovali. Nekaj posebnih izobraževalnih skupnosti je do konca leta dobilo manj denarja od načrtovanega, ostale pa so imele presežke. Pet posebnih izobraževalnih skupnosti, za katere je bilo ocenjeno, da bodo že novembra zbrale planirana sredstva, je sprejelo sklep, da njihovi uporabniki decembra ne plačajo prispevkov. Razen 5 posebnih izobraževalnih skupnosti, v katerih je bilo združevanje nezadostno in prispev-

in adaptacij dijaških in študentskih domov, ki ga je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije na 22. seji, 25. 12. 1980, je Izobraževalna skupnost Slovenije sofinancirala sanacije, adaptacije, dozidave in novogradnje dijaških in študentskih domov s sredstvi, ki so bila združena v letu 1982, v skupni višini 568.036.680 din.

Tako so bili leta 1982 dokončani 3 domovi s skupno 340 ležišči, od tega 280 študentskih in 60 ležišč za srednješolce. Opravljene so bile tudi sanacije, adaptacije in dozidave na 6 objektih v skupni vrednosti 76.000.000 din.

Zdaj je v gradnji še 7 domov s skupno 1650 ležišči, od tega 6 dijaških domov s 1090 ležišči in študentski dom s 460 ležišči.

Med objekti, ki jih še zidajo, bo 6 končan in v prvi polovici leta 1983, eden pa predvidoma na začetku leta 1984.

3. SKUPNI PROGRAMI NA PODROČJU OSNOVNEGA IZOBRAŽEVANJA

Prek Izobraževalne skupnosti Slovenije se urešničujejo tudi programi, ki so skupnega pomena za področje osnovnega izobraževanja in za katere so se uporabniki in izvajalci dogovorili na osnovi samoupravnih sporazumov o temeljnih planov občinskih izobraževalnih skupnosti s samoupravnim sporazumom o usklajevanju planov izobraževalnih skupnosti za obdobje 1981 — 1985.

Ti so:

a) Zagotovljeni program, ki je osnova za solidarnostno prelivanje sredstev.

b) Program skupnih nalog.

c) Program vzajemnega združevanja sredstev za naložbe v osnovnošolski prostor v občinah, ki so po zakonu manj razvite.

Planska bilanca združevanja sredstev za skupne programe občinskih izobraževalnih skupnosti in Izobraževalne skupnosti Slovenije za leto 1982 je bila sprejeta na skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije 28. 7. 1982.

a) Zagotovljeni program obsega program vzgojnoizobraževalnih storitev, s katerimi osnovna šola uveljavlja z zakonom opredeljeno obvezno osnovno šolanje. Opredeljen je s standardi in normativi, ki jih je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Planska bilanca združevanja sredstev skupnih programov osnovnega izobraževanja je temeljila na istih izhodiščih kot planska bilanca usmerjenega izobraževanja. Na podlagi teh izhodišč je bila za leto 1982 opredeljena vrednost zagotavljenega programa, ki je znašala 5.228 milijonov din ali 26 % več kot v letu 1981. Zagotovljeni program je hkrati osnova za solidarnostno prelivanje sredstev med občinskimi izobraževalnimi skupnostmi. Solidarnostna sredstva prejema tiste občinske izobraževalne skupnosti, ki po enotni prispevni stopnji same ne morejo zagotoviti dovolj sredstev za zagotovljeni program. Merila za to, katere občinske izobraževalne skupnosti prejema solidarnostna sredstva, so opredelile občinske izobraže-

Višina programov usmerjenega izobraževanja v letu 1982:

	v mio din	Indeks 1982/81
— programi vzgojnoizobraževalnih organizacij	5.312	130,7
— drugi programi	809	87
Skupaj vsi programi	6.121	122,5

tih s samoupravnimi sporazumi o temeljnih planov posebnih izobraževalnih skupnosti in Izobraževalne skupnosti Slovenije za obdobje 1981 — 1985. Večino teh nalog so opravili le delno oziroma z manjšimi sredstvi, medtem ko so načrtovane naložbe popolnoma črtali, tudi s sofinanciranjem druge faze opremljanja učilnic za predmet osnove tehnike in proizvodnje, ki se je začelo leta 1981.

Ker so v prvih osmih mesecih lani naraščale cene in OD v gospodarstvu hitreje od predvidevanj, je bilo glede na 95. člen Dogovora o temeljnih družbenega plana SRŠ za obdobje 1981 — 1985 mogoče revalorizirati tudi programe usmerjenega izobraževanja. Novi globalni sredstev je bil za 22 % večji kot v letu poprej in je znašal 6.121 milijonov din. Ta sredstva so omogočila revalorizacijo vzgojnoizobraževalnih programov, tako da so se v cenah storitev upoštevana sredstva za osebne dohodke med letom povečala za 25 %, materialni stroški pa za 28 %.

Ostali programi so bili revalorizirani v

nih stopenj niso spreminjale, so vse ostale posebne izobraževalne skupnosti decembra znižale prispevne stopnje, po katerih bodo uporabniki obračunali prispevke na osnovi dohodka, izkazanega v zaključnem računu za leto 1982.

Globalno bo za področje usmerjenega izobraževanja v obračunski bilanci za leto 1982 izkazanih 182 milijonov din presežka. Ocenjeni presežki so bili že upoštevani pri izračunu prispevnih stopenj posebnih izobraževalnih skupnosti za leto 1983, ki so zato ustrezno nižje.

2. ZIDAVA DOMOV UČENCEV IN ŠTUDENTOV V LETU 1982

Na podlagi družbenega dogovora o zidavi domov učencev in študentov v obdobju 1981 — 1985 se združujejo sredstva po enotni prispevni stopnji 0,292 % od bruto osebnih dohodkov iz dohodka na podlagi samoupravnega sporazuma o temeljnih planov Zveze stanovanskih skupnosti Slovenije za obdobje 1981 — 1985.

V skladu z okvirnim programom gradenj

valne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije v Samoupravnem sporazumu o usklajevanju planov izobraževalnih skupnosti 1981 — 1985.

Po planski bilanci za leto 1982 je solidarnostna sredstva prejela 18 občinskih izobraževalnih skupnosti v višini 444.741 tisoč din, kar predstavlja 8,6 % vseh sredstev zagotavljenega programa oz. 20 % več kot leta 1981. Sredstva za solidarnost pa je prispevalo 14 občinskih izobraževalnih skupnosti.

b) Program skupnih nalog občinskih izobraževalnih skupnosti obsega: sofinanciranje zvez, društev in društvenih organizacij, mladinske periodike in nekaterih raziskav s področja osnovnega izobraževanja, kritje razlike stroškov izdaj učbenikov za učence s prilagojenim predmetnikom, kritje razlike v ceni oddeka celodnevne osnovne šole v občinah, ki so upravičene

do solidarnostnih sredstev in kritje stroškov Republiškega eksperimentalno-hospitacijskega izobraževalnega centra — osn. šole Podčetrtok, Bistrica ob Sotli, Cerklje. Vrednost tega programa je v letu 1982 znašala 92,4 milijona din ali 15,5 % več kot leta 1981.

c) V skladu s prizadevanji za skladnejši regionalni razvoj so se uporabniki in izvajalci dogovorili tudi za vzajemno združevanje sredstev za naložbe v osnovnošolski prostor izključno v manj razvitih občinah. S prispevkom v višini 0,02 % iz bruto osebnega dohodka je bilo mogoče zgraditi letno okoli 2.000 kv. m nove šolske površine na teh območjih.

Vrednost tega programa je lani znašala 27,7 milijona din ali 3,8 % več kot v letu 1981. S temi sredstvi sta bili dograjeni osnovni šoli v občini Šmarje pri Jelšah in Lenartu.

Raziskovalna skupnost

Ob spremljanju izvajanja programov na področju raziskovalne dejavnosti, sprejetih v Samoupravnem sporazumu o temeljih plana Raziskovalne skupnosti Slovenije in posebnih raziskovalnih skupnosti za obdobje 1981—1985 je bilo ugotovljeno, da ne bodo v celoti uresničeni, ker so vlaganja v to dejavnost v letih 1981—1985 bistveno manjša, kot so bila načrtovana v sprejetih planskih listinah.

Dogovor o temeljih družbenega plana in tudi družbeni plan SR Slovenije za obdobje 1981—1985 sta postavljala v središče pozornosti združenega dela načrtovanje razvojnih programov na osnovi dosežkov raziskovalnega dela, kot enega temeljnih in neogibnih prvin enostavne in razširjene reprodukcije in uvrstile raziskovalno dejavnost ter usmerjeno izobraževanje med prednostne družbene dejavnosti.

Glede na to prednost je dogovor o temeljih družbenega plana predvideval, da bodo sredstva za Raziskovalno skupnost Slovenije, program odkrivanja surovin in posebne raziskovalne skupnosti rasla nekoliko počasneje od rasti dohodka, tako da bi v petletnem obdobju zbrali največ 5,165 milijonov dinarjev.

Po dogovoru o spremembah in dopolnitvah dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 pa so se zaradi nižje načrtovane rasti družbenega proizvoda ta sredstva zmanjšala na 4566,3 milijona din ali za 11,8 %.

Prednost, ki je opredeljena v navedenih planskih listinah, pa zmanjšuje še vsakoletna Resolucija o družbenoekonomski politiki in razvoju v SR Sloveniji.

Resolucija za leto 1981 je prednost raziskovalne dejavnosti še upoštevala in dovoljevala, da so sredstva zanjo rasla 5 % počasneje od rasti dohodka (v ostalih družbenih dejavnostih, razen usmerjenega izobraževanja, 10 %).

Resolucija za leto 1982 pa prioritete ni več upoštevala, saj je dovoljevala, da sred-

stva za raziskovalno dejavnost rastejo za 25 % počasneje od rasti primerljivega dohodka, oziroma ob zmanjšanju dohodka zaradi povečane amortizacije za 10 % (prednost dana invalidskemu-pokojninskemu zavarovanju). Glede na resolucijo za leto 1983 pa se bo gmotni položaj te dejavnosti še slabšal.

Zaradi omenjenih zoženih materialnih okvirov so v Raziskovalni skupnosti Slovenije in posebnih raziskovalnih skupnostih že leta 1981 in tudi lani selektivno razporejali med programi RSS in PORS in tudi znotraj posameznih programov ter sprejeli te ukrepe:

1. Sredstva za raziskovalno delo so preusmerili v raziskovalne programe, ki so usmerjeni v reševanje najbolj perečih družbenoekonomskih problemov, na račun počasnejšega izpolnjevanja načrtov tistih raziskovalnih programov, ki niso odločilni za stabilizacijo v tem srednjeročnem obdobju.

2. Povečana je bila odgovornost programskih svetov in ustreznih odborov za preverjanje kakovosti raziskovalnih dosežkov.

3. Poostrih so merila za izbiro izvajalcev, pri katerih so upoštevali že dosežene rezultate dela.

4. Na področju infrastrukture je bila dana prednost predvsem tistim dejavnostim, ki so nujne za izvedbo prednostnega raziskovalnega programa.

Kljub tem ukrepom pa vseh ciljev v planu RSS in PORS za leto 1982 ni bilo mogoče doseči, ker je bil dejanski priliv sredstev na račun RSS in PORS za 117,911 mio din ali 7,4 % nižji od načrtovanega.

Posledica vseh omenjenih neugodnih gibanj v raziskovalni dejavnosti je, da se gmotni položaj raziskovalnih organizacij slabša, kar kažejo tudi podatki o poslovnih rezultatih teh organizacij. Zaradi zmanjšanja obsega sredstev v raziskovalnih skupnostih so v vedno težjem finančnem položaju predvsem tiste raziskovalne organizacije, ki delajo pretežno na temeljnih in dolgoročnih raziskavah v tehniških, naravoslovnih, biotehniških, družboslovnih, medicinskih in humanističnih vedah. Da bi si zagotovile obstoj, so prisiljene opustiti dolgoročne raziskave in ustvarjati dohodek prek neposredne svobodne menjave dela, ki pa v glavnem temelji še vedno le na pogodbenem odnosu, ki zagotavlja plačilo samo za opravljeno delo, ne pokriva pa potreb po novi raziskovalni opremi, izobraževanju kadrov ali ustvarjanju skladov, iz katerih bi črpali sredstva za temeljne raziskave.

Ker se delež raziskovalcev, ki izvajajo raziskovalne programe v raziskovalnih skupnostih, iz leta v leto zmanjšuje, morajo raziskovalci v neposredni menjavi dela opravljati poleg raznovrstnih raziskav, ki so odraz kratkoročnih raziskovalno razvojnih potreb združenega dela, še raznovrstna druga opravila, kjer niso optimalno izkoriščena.

Pritok znanstvenega naraščanja ni zadovoljiv. Zaradi slabšega ekonomskega položaja raziskovalne organizacije v zadnjih dveh letih zaposlujejo predvsem stažiste, a samo za določen čas, po preteku te dobe pa jih največkrat ne morejo stalno zaposliti.

Posledica tega je, da je kar 30 % raziskovalcev starih nad 50 let. Prav tako pada število doktoratov. Podatki kažejo, da je 59,5 % vseh raziskovalcev z doktoratom starih nad 62 let in da ima doktorat samo 12 % raziskovalcev, starih do 36 let.

Tudi manjši nakup raziskovalne opreme je v zadnjih letih delno vplival na zmanjšane možnosti za raziskovalno delo. Sedanja vrednost opreme je nizka, saj je več kot polovica opreme odpisana. Izjema so le medicinske vede. Položaj se je leta 1982 še poslabšal zaradi omejenega uvoza.

Možnosti za nabavo tuje literature in računalniških magnetnih trakov z znanstvenimi informacijami ter on line vključevanje v svetovne informacijske sisteme postajajo vse manjše. Poleg naraščanja cen je temu vzrok predvsem pomanjkanje deviz.

Zdravstvena skupnost

V Sloveniji imamo sistem zdravstvenega varstva, ki zagotavlja vsemu prebivalstvu visoko raven zdravstvenih storitev in tudi zdravstveno in socialno varnost. Tako imamo na okoli 500 prebivalcev že enega zdravnika ter na 1000 prebivalcev 7,2 bolniške postelje. V zdravstvenih organizaci-

jah opravijo letno blizu 13 milijonov pregledov (povprečno okoli 7 obiskov na prebivalca) in predpišejo okrog 13,5 milijonov receptov za zdravila, medtem ko se v bolnišnicah in zdraviliščih zdravi letno skoraj 380.000 bolnikov. Pri uveljavljanju sistema zdravstvenega varstva je bilo v zad-

njih letih namenjenih preveč pozornosti problemu bolnih občanov, čemur je sledil tudi razvoj zdravstvenih zmogljivosti. Od tod tudi preveliko zanemarjanje preventivne ter osnovne zdravstvene dejavnosti in premajhna odgovornost občanov za svoje zdravje.

To je eden od razlogov, da se pojavljajo na področju zdravstvenega varstva tudi nekateri finančni problemi. Iz leto v leto naraščajo zahteve občanov po zdravstvenih storitvah, po drugi strani pa se zaradi zaostrenih gospodarskih razmer zmanjšuje delež sredstev za zdravstveno varstvo v družbenem proizvodu. Tako je znašal delež sredstev za zdravstveno varstvo v družbenem proizvodu naše republike leta 1979 5,61 %, 1980. leta 5,17 %, leta 1981 5,09 %, lani pa 5,14 % (na podlagi ocene) in bo 1983. leta 4,82 % (ocena). Zavaljo tega se v občinskih zdravstvenih skupnostih otepaajo z vse večjimi težavami. V prvih devetih mesecih lanskega leta je 45 občinskih zdravstvenih skupnosti imelo okrog 525 milijonov dinarjev primanjkljaja. Večina teh skupnosti je te primanjkljaje preneslo v leto 1983. Skupni odhodki zdravstvenih skupnosti v Sloveniji so namreč v letu 1981 znašali 17.301.500 tisoč dinarjev, od tega je bilo za zdravstvene storitve porabljen 79 %. V sestavi odhodkov za zdravstvene storitve je bilo za splošno-ambulantno in dispanzersko zdravljenje porabljenih 18,3 %, za specialistično-ambulantno zdravljenje 11,7 %, za bolnišnično zdravljenje pa kar 44 % sredstev.

V nekaterih občinskih zdravstvenih skupnostih je gmotni položaj še posebno težek zaradi neustrezne medobčinske solidarnosti. Po določilih zakona o zdravstvenem varstvu bi sicer morala biti ta vprašanja urejena v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov medobčinskih skupnosti in v njih opredeljena tudi merila za njeno uveljavljanje. Žal pa je ob reorganizaciji zdravstvenih skupnosti prišlo tudi do nekaterih pomanjkljivosti pri opredeljevanju vloge in nalog medobčinskih zdravstvenih skupnosti. Tako je bil marsikje okrnjen tudi obseg medobčinske solidarnosti, ki je ne more nadomestiti širša solidarnost na republiški ravni. Prizadete so predvsem nekatere manj razvite občine, ki imajo tudi najvišje prispevne stopnje in relativno največje primanjkljaje. Kljub takšni finančni problematiki leta 1981 in 1982 pa nekatere občinske zdravstvene skupnosti načrtujejo za leto 1983 nižjo prispevno stopnjo kot v minulem letu. Povprečna prispevna stopnja v Sloveniji se sicer neznatno povečuje (od 10,69 leta 1982 na 10,75 letos) vendar kljub temu verjetno ne bo mogoče v vseh občinskih zdravstvenih skupnostih s tekočim dotokom sredstev pokrivati primanjkljaje iz minulega leta, obenem pa zagotavljati sredstva za tekoče poslovanje.

Zavaljo tega ni naključje, da je leta 1982 prav ohranjanje dosežene ravni zdravstvenega varstva, zagotavljanje materialne podlage ter usklajevanje različnih interesov v zvezi s tem pritegnilo največ pozornosti zdravstvenih skupnosti. Zdravstvena skupnost Slovenije je pri tem nenehno

opozarjala, da je mogoče zmanjšati razkorak med sredstvi, ki so na voljo in tistimi, ki bi jih potrebovali za ohranitev doseženega obsega zdravstvenih storitev (upoštevaje pri tem resolucijska izhodišča) le z ustreznimi občinskimi ukrepi, ki bi jih morali sprejeti udeleženci v svobodni menjavi dela. Med temi ukrepi bi bilo najprej potrebno sprostiti še nekatere notranje rezerve v zdravstvu, ki so predvsem v uveljavitvi delitve dela med zdravstvenimi organizacijami in dejavnostmi ter zagotovitvi smotnejšega zdravstvenega varstva. Prav tako je nujno dosledneje uveljavljati svobodno menjavo dela. V zadnjih letih se je namreč močno poslabšal družbeno-gospodarski položaj delavcev v zdravstvenih organizacijah, ki zato opravičeno zahtevajo vkalkuliranje sredstev za osebne dohodke, materialne stroške in amortizacijo po opredelitvah iz resolucije in zakona o skupnih osnovah svobodne menjave dela, za kar pa občinske zdravstvene skupnosti nimajo dovolj denarja.

Na pobudo Zdravstvene skupnosti Slovenije so v minulem letu izoblikovali spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem varstvu. Ta na novo ureja možnost uvajanja osebnih prispevkov k ceni zdravstvenih storitev. Zato so že začeli spreminjati planske listine zdravstvenih skupnosti

in se pripravljati na sprejem samoupravnega sporazuma o zdravstvenem varstvu. S tem dokumentom bi naj dosegli večjo skladnost med razpoložljivim dohodkom ter pravicami uporabnikov. Zdravstvene skupnosti Slovenije in občinske zdravstvene skupnosti so si prizadevale, da bi obvladovali gibanja na področju zdravstvenega varstva in njegovo vključevanje v stabilizacijska gibanja vse družbe.

Zdravstvena skupnost Slovenije gospodari le s sredstvi, ki jih v njej namensko združujejo občinske zdravstvene skupnosti za skupne naloge. Te so namenjene na solidarnostne naloge na ravni republike, za nekatere naložbe skupnega pomena (izgradnja Medicinske fakultete in Onkološkega inštituta), sofinanciranje nekaterih društev in organizacij in nekatere druge. Sredstva za te namene se združujejo in razporejajo po opredelitvah posebnega samoupravnega sporazuma za vsa sredstva, ki so bila lani združena v Zdravstveni skupnosti Slovenije in znašajo blizu 555 milijonov dinarjev, kar je le okrog 2,7 % vseh sredstev zdravstvenih skupnosti v Sloveniji. Od tega je bilo namenjeno za republiško solidarnost za storitve iz zakonsko zagotovljenega programa okrog 370 milijonov din. Ta sredstva je združevalo 19, prejemale pa 20 občinskih zdravstvenih skupnosti.

Kulturna skupnost

1. Leto 1982 je bilo za Kulturno skupnost Slovenije leto uveljavljanja zakona o svobodni menjavi dela na področju kulturnih dejavnosti (Ur. list SRS 1/81). Skupščina KSS je na seji 5/2-1982 sprejela Samoupravni sporazum o ustanovitvi KSS, februarja, marca in aprila pa je potekala široka in usklajena akcija (skupaj z zvezo sindikatov in socialistično zvezo) sprejemanja te listine, tako da je skupščina KSS na svoji ustanovni seji 27/5-1982 lahko sprejela ugotovitveni sklep o ustanovitvi nove, v skladu z zakonom preoblikovane Kulturne skupnosti Slovenije. Na tej seji je skupščina sprejela tudi Statut, na seji 15/12-82 pa še Poslovnik o delu skupščine in drugih organov KSS.

2. Skupščina nove KSS se je leta 1982 sestala petkrat. Na teh sejah sta se že izrazili dve bistveni novosti, ki ju je prinesel novi zakon. Prvo je nova delegatska organiziranost skupščine KSS: v skupščino po novem neposredno prihajajo delegati izvajalcev (delavcev v kulturnih ozidih, delavcev, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo umetniško dejavnost, in delovnih ljudi in občanov, organiziranih v društvih, ki opravljajo kulturno dejavnost), delegati uporabnikov pa prek zbora uporabnikov skupščin občinskih kulturnih skupnosti. Druga novost pa je možnost oblikovanja zbora izvajalcev skupščine glede na obravnavana vprašanja, ki je bila lani izkoriščena samo enkrat (skupščina o vprašanih knjige, 30/6-1982), vendar je po programu dela za letos predvideno, da

se bo ob sprejemanju osnutka programa KSS za leto 1983 sestalo vseh šest po statutu določenih skupščin, oblikovanih za posamezno kulturno dejavnost.

Poleg teh organizacijskih novosti pa so v letu 1982 potekale tudi intenzivne priprave na reševanje vsebinskih vprašanj (t. i. program skladnega razvoja kulturnih dejavnosti, vprašanja cene storitev oz. normativov in standardov), ki bodo predmet razprav skupščine KSS zlasti še v letu 1983.

3. Med programsko finančnimi vprašanji je bila v letu 1982 gotovo v ospredju priprava sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljnih plana KSS za obdobje 1981-85 v letih 1983-85. Skupščina KSS je 31/3-1982 sprejela izhodišča za spremembo sporazuma, na seji 27/5 osnutek sprememb in dopolnitev, na seji 8/7 je obravnavala potek priprav, na seji 15/12 pa je sprejela predlog in ga dala v sprejem delovnim ljudem. S tem dokumentom je zaradi nove ocene gospodarskih gibanj, zaostrenih gospodarskih razmer in stabilizacijskih prizadevanj precej skrčila obseg sredstev za program KSS do konca tega petletnega obdobja (za 451 mio din po cenah 1980 glede na sprejeti samoupravni sporazum): zmanjšala je že tako ali tako zožen obseg naložb, selektivno in restriktivno je obravnavala vse nove naloge in razširjanje dejavnosti, pa tudi vseh sprejetih prednostnih dejavnosti ne bo moč uresničiti z omejenimi sredstvi. Po drugi strani pa je vendarle dodatno

upoštevala naloge, ki so jih ji naložili zakoni ali družbeni dogovori (Prešernov sklad, naravna dediščina, kulturni programi v KDIC).

4. Tudi sam program KSS za leto 1982 se je večkrat spreminjal. Prvotna vrednost programa — 981.259.000 din, kar je bilo 21,3% na program 1981 — je bila najprej valorizirana za 4,8%, nato pa je bila ta valorizacija znižana za 1,7%, tako da je znašal program KSS za 1982 — 1.011.255.000 din.

Dotok sredstev na žiro račun KSS v 1982

pa je po podatkih SDK znašal 1.005.035.000 din, kar je za 0,6% oziroma 6.220.000 din manj od vrednosti programa.

Vrednost programa KSS za leto 1983 znaša 1.132.600.000 din, kar je za 12% več kot leta 1982. Po projekciji mase BOD Zavoda SRS za družbeno planiranje to pomeni prispevno stopnjo 0,54 (0,5445)% od BOD (kar je bila tudi povprečna stopnja v letu 1982: 0,56% od I—VII in 0,52 od VIII—XII).

Telesnokulturna skupnost

Telesnokulturna skupnost Slovenije se je v lanskem letu skladno z Zakonom o svobodni menjavi dela na področju telesne kulture na novo ustanovila, tako da ima po novem zakonu skupščina dva zbora in 6 skupnih samoupravnih organov skupščine ter tri organe skupnosti.

Združevanje sredstev za naloge skupnega pomena na ravni republike je potekalo prek avtonomne prispevne stopnje, ki je leta 1982 znašala 0,05 od BOD po domicilnem načelu. Tako smo združili leta 1982 88.495.000 din. Zaradi zaostrenih gospodarskih razmer je tudi TKS Slovenije sprejela Spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o temeljih plana TKS Slovenije za obdobje 1981—1985. Pri tem so bile upoštewane vse resolucijske usmeritve. Zaradi realnega zmanjševanja finančnih sredstev smo bili primorani zmanjšati porabo in zaostri merila za financiranje dejavnosti.

Športna rekreacija

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da smo na področju množičnosti naredili pomemben korak naprej, saj je po podatkih raziskave ugotovljeno, da je v Sloveniji vključenih v različne oblike organizirane in neorganizirane športne aktivnosti že skoraj 60% Slovencev. Nadaljnja prizadevanja gredo v smeri vključevanja delovnih ljudi in občanov predvsem v organizirane oblike telesnokulturne dejavnosti in ustvarjanje čimboljših možnosti za športno rekreacijo v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela.

Za to dejavnost smo lani namenili 2.000.000 din. Iz teh sredstev smo financirali predvsem zaključna tekmovanja šolskih športnih društev in strokovno organizacijske ter koordinativne naloge republiških dejavnikov v zvezi s konceptom množičnosti.

Vrhunski šport

Z nekaterimi, zlasti idejnimi pojavi na področju vrhunskega športa ne moremo biti zadovoljni. Na to so predvsem vplivali preširoki in neracionalni tekmovalni sistemi, nespoštovanje družbenega dogovora o statusu in stimulaciji vrhunskih športnikov na ravni federacije, nedosledno uresničevanje sprejetih stališč in dokumentov ter v nekaterih primerih lokali-

stični interesi posameznih okolij. Ker je izboljšanje stanja vrhunskega športa pogojeno z nekaterimi enotnimi rešitvami, dogovorjenimi na ravni federacije, je bila TKS Slovenije pobudnik in predlagatelj dokumentov: DD o organiziranju in financiranju mednarodnih prireditev v SFRJ, DD o smereh in načinu sprejemanja tekmovalnih sistemov na ravni federacije in DD o statusu in stimulaciji vrhunskih športnikov. Za uveljavljanje omenjenih družbenih dogovorov potrebna sredstva je Telesnokulturna skupnost Slovenije delno že opredelila tudi v sprejetih spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o temeljih plana Telesnokulturne dejavnosti za obdobje 1981—1985 v Sloveniji. Prva dva dogovora sta bila lani sprejeta, medtem ko je DD o statusu in stimulaciji vrhunskih športnikov v fazi predloga in je v javni razpravi.

Za razvoj vrhunskega športa smo na ravni republike lani namenili 38.843.000 din. Iz teh sredstev smo financirali priprave in nastope športnikov individualnih športnih panog v prednostnih športnih panogah in delno v neprednostnih športnih panogah ter kategorizirane športnike v kolektivnih športnih panogah. Financiranje je pote-

kalo izključno na osnovi individualnih programov posameznih športnikov. Leta 1982 smo imeli v Sloveniji 9 športnikov zaslужnega razreda, 44 mednarodnega razreda, 327 zveznega razreda in 234 perspektivnih športnikov I. razreda. Iz združenih sredstev smo zagotavljali sredstva za športni dodatek 81 športnikom. Športni dodatek so v skladu z veljavnim družbenim dogovorom prejeli vsi zaslužni športniki, športniki mednarodnega razreda in mladinci, ki so na svetovnem ali evropskem prvenstvu osvojili eno od prvih štirih mest. Najvišji športni dodatek, ki so ga prejeli zaslužni športniki, je znašal 11.890 din mesečno.

V letu 1982 smo sofinancirali organizacijo devetih mednarodnih prireditev in štiri zaključne športno-manifestativne prireditve, vendar z minimalno participacijo v skupni višini 975.000 din.

Spremljajoča dejavnost

Na področju mednarodnega sodelovanja je bila največja pozornost namenjena sodelovanju s slovenskimi manjšinami v Italiji, Avstriji in Madžarski v obliki pomoči pri šolanju strokovnih kadrov in pri pripravljanju športnih srečanj. V programu je tudi sodelovanje z Belorusko SSR in deželami delovne skupnosti Alpe-Jadran.

Iz združenih sredstev smo namenili za izpolnitev podpisanih družbenih dogovorov 8,4% vseh sredstev. Po mnenju odborov podpisnikov to sredstva ne zadoščajo, zato so iz leta v leto tudi na našo skupnost vse večji pritiski za povečanje sredstev v te namene. To pa pomeni nujno zmanjševanje osnovne dejavnosti.

Znatno del sredstev (8.808.000 din) smo vložili v tiste dejavnosti, ki omogočajo razvoj telesne kulture; šolanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov, znanstveno-raziskovalno delo in založništvo.

Kljub zaostrenim gospodarskim razmeram in bistveno manj denarja, kot bi ga potrebovali za naloge skupnega pomena, predvsem na področju vrhunskega športa

Pregled izpolnitve programa TKS Slovenije za leto 1982:

v 000 din

Programska točka	Planirani program 82	Ocena realizacije %
1. Športna rekreacija	2.000	98
2. Vrhunski šport	38.843	100
3. Prireditve	975	100
4. Mednarodno sodelovanje	1.300	—
5.1. Šolanje kadrov	4.488	100
5.2. Založništvo	2.200	100
Propaganda	120	—
5.3. Raziskovalne dejavnosti	2.000	95
6.1. Naložbe	—	—
6.2. Odplačilo anuitet	4.764	100
7.1. Obveznosti iz DD	7.393	100
7.2. Solidarnost	800	95
8.1. Delo organov	6.305	105
8.2. Delo del. skup.	16.607	100
9. Bloudkova priznanja	—	—
10. Rezerva	700	70
	88.495	99

in spremljajočih dejavnosti, pa ocenjuje mo, da so doseženi rezultati zadovoljivi.

Za čim gospodarnейše poslovanje delovnih skupnosti in učinkovitejše samoupravno sporazumevanje je skupščina TKS Slovenije že leta 1983 namenila za delovanje delovnih skupnostih in delegatskega sistema enaka sredstva kot leta 1982. Na ta način je pridobila dodatna sredstva za dejavnost. Zavedamo pa se, da bo treba za-

radi stabilizacijskih prizadevanj letos ponovno preveriti dogovorjene naloge in se zavestno odločiti za tiste, ki jih bomo lahko z združenimi sredstvi tudi uresničili. Izhodišča za skupni program v letu 1983 je skupščina TKS Slovenije že sprejela, pri čemer je dala prednost razvoju vrhunškega športa na osnovi pripravljenega koncepta razvoja vrhunškega športa, v celoti pa je iz financiranja izločila prireditve in propagando.

Skupnost socialnega varstva

Skupnost socialnega varstva Slovenije, ki so jo ustanovile občinske skupnosti socialnega varstva in republiške skupnosti otroškega varstva, skrbstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja in starostnega zavarovanja kmetov ter zveza skupnosti za zaposlovanje in zveza stanovaljskih skupnosti Slovenije, je leta 1982 opravljala svoje naloge skladno z delovnim in finančnim načrtom, ki ga je sprejela skupščina skupnosti 12. 1. 1982.

Skladno s temeljnimi cilji in usmeritvami tega načrta je v skupnosti potekala intenzivna dejavnost ob obravnavi izpolnjevanja srednjeročnih planskih listin v letu 1982, pripravi in sprejemanju resolucije za leto 1983 in usklajevanju programov socialnega varstva z gospodarskimi gibanji v letu 1982 in za leto 1983.

Skupnost je bistveno pripomogla k izpolnitvi besedila resolucije za leto 1983 za področje socialne politike. Tudi v tem dokumentu je posebej poudarjena usmeritev, da je socialna politika pomemben sestavni del gospodarske politike, in da je predvsem lastno delo tisto, s čimer si mora vsak zagotavljati socialno varnost, sebi in svoji družini. Le tedaj če si z delom kljub prizadevanjem objektivno ne more zagotoviti dogovorjene življenjske ravni, mu to solidarno zagotavljajo drugi delavci in delovni ljudje.

Pomembna prizadevanja skupnosti s področja socialnega varstva so lani veljala večjemu vključevanju organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti v postopke za uveljavljanje socialnovarstvenih pomoči. Odpravljane avtomatizmov pri dodeljevanju teh pomoči in spreminjanje denarnih pomoči v neposredne oblike pomoči (organiziranje varstva in prehrane otrok in mladine, nege in prehrane za stare ljudi, usposabljanje in zaposlovanje invalidov ipd.) namreč ni uresničljivo brez tesnega sodelovanja organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti — tako zaradi ugotavljanja dejanskega socialnega položaja delavcev in njihovih družin kot tudi zaradi zagotavljanja možnosti za uveljavljanje svobodne menjave dela, s katero uvajamo neposredne oblike pomoči.

Ena od konkretnih nalog za doseg teh ciljev je uvedba enotne skupne evidence, ki pa smo jo do konca leta uvedli le v petini občin. Tudi delovne organizacije, ki naj bi za vsakega svojega delavca na vlogo za uveljavljanje socialnovarstvenih pravic

pripisale svoje mnenje o upravičenosti do nje in tudi vzroke za nizek osebni dohodek delavca, tega večinoma še ne delajo. Skupščina Skupnosti socialnega varstva Slovenije je na decembrski seji v zvezi s skupno evidenco sklenila, da je treba sklep o uvedbi čimprej uresničiti, pri čemer je nujna pomoč in sodelovanje organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, predvsem pa tudi družbenopolitičnih organizacij v občini.

Leta 1982 smo v Skupnosti socialnega varstva Slovenije začeli tudi pripravljati enotna merila in postopke za uveljavljanje socialnovarstvenih pomoči. V prvi polovici leta 1983 bo o tem stekla najširša razprava, ki naj bi poenotila merila in poenostavila sedanje postopke. Še nadalje pa si prizadevamo, da bi redno spremljali življenjske stroške.

Leta 1982 so se skupnosti socialnega varstva na novo konstituirale. Skladno z zakonom in ustanovitvenimi akti imajo skupščine le en zbor, ki pa v mnogih občinah še ne deluje, kot bi moral. Poleg usklajevanja programov znotraj socialnega var-

stva je skupščina skupnosti socialnega varstva enakopravna z zbori družbenopolitičnih skupnosti, kadar ti obravnavajo zadeve, ki posegajo na področje socialne politike in socialne varnosti. Zato je skupna naloga občinskih skupnosti socialnega varstva, skupščine občine in družbenopolitičnih organizacij, da zagotovijo možnosti za celovitost dela skupščinskega sistema.

Skupščina Skupnosti socialnega varstva Slovenije se je na tem področju bolj uveljavila, saj je na petih sejah v letu 1982 kar v 9 zadevah nastopala kot enakopraven zbor, v 6 zadevah pa je sodelovala v razpravi. Na zakonodajnem področju je sprejela zakona o stanovanjskih razmerjih in o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti ter predlog za izdajo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Enakopravno je obravnavala med drugim tudi poročilo o uresničevanju akcijskega programa boja proti alkoholizmu in informacijo o uresničevanju sistema socialne varnosti borcev NOV.

Na področju socialne varnosti invalidov je bil v skupnosti v letu 1982 sprejet program ustanavljanja in razvoja zavodov za usposabljanje invalidnih oseb v SRS, na podlagi katerega sta bila ustanovljena zavoda v Ljubljani (z enoto v Mariboru) in v Celju, ki sta začela z delom 1. novembra. V ta sklop sodi tudi sodelovanje pri izpeljavi raziskovalnega projekta Usposabljanje in zaposlovanje invalidov v OZD. Vse te dejavnosti skrbje za zagotavljanje možnosti in pomoči organizacijam združenega dela pri preprečevanju invalidnosti ter usposabljanju in zaposlovanju invalidov v luči novih zakonskih ureditev, ki prenašajo zahtevne naloge na tem področju v organizacije združenega dela.

Skupnost socialnega skrbstva

Skladno z določili Zakona o socialnem skrbstvu, drugimi zakoni in samoupravnimi opredelitvami se v skupnostih socialnega skrbstva opravlja zlasti:

— preventivno socialno delo in ukrepi: sem sodi zlasti odkrivanje vzrokov socialnoskrbstvene problematike in preprečevanje teh vzrokov, svetovanje v zvezi z načrtovanjem družine ter vzgoje in varstva otrok, svetovanje pri urejanju odnosov v družini in širšem okolju, zakonsko in predzakonsko svetovanje, svetovanje posameznikom in družinam v zvezi s preprečevanjem vseh oblik zasvojenosti in druge preventivne svetovalne naloge;

— naloge varstva in pomoči družinam v zvezi z urejanjem stikov med otroki in starši, rejništvom, skrbništvom, posvojitvami itd;

— varstvo in oskrba otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, vedenjsko in osebnostno motene mladine ter naloge po določilih kazenske zakonodaje v zvezi z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj in prekrškov;

— varstvo, pomoč in oskrbo ostarelim in drugim odraslim osebam, ki jim je potrebna materialna ali druga pomoč ter nudenje pomoči obsojenim odraslim osebam;

— zagotavljanje denarnih pomoči materialno ogroženim posameznikom in družinam; sem sodijo denarne pomoči edinega in dopolnilnega vira preživetja, denarne pomoči za plačilo ali doplačilo stroškov oskrbe v socialnih zavodih, organizacijah za usposabljanje in rejniških družinah,časne in enkratne denarne pomoči, za strežbo in nego na domu, za plačilo prehrane v vzgojnovarstvenih organizacijah materialno ogroženih otrok, letovanje otrok in odraslih ter še za nekatere druge namene.

Skupnosti socialnega skrbstva oblikujejo pretežni del prihodkov s prispevno stopnjo od bruto osebnih dohodkov delavcev v združenem delu ter delovnih ljudi in občanov. Povprečna prispevna stopnja je leta 1982 znašala za Slovenijo 0,91 %, letno pa znaša 0,93 %. Tako se je v skupnostih socialnega skrbstva leta 1982 zdru-

žilo 1.660 milijonov dinarjev. Poleg tega pa dobivajo skupnosti tudi del prihodkov od prispevkov svojcev za socialnoskrbne storitve občanom, ki so jih mnogi svojci po zakonu prispevali. Ti so lani znašali 106 milijonov dinarjev ali 5,7 % vseh sredstev socialnega skrbstva.

Po usmeritvi resolucije so skupnosti julija 1982 izvedle medletno valorizacijo programov. Na ta način so se povečala prvotno načrtovana sredstva od 1.660 milijonov na 1.861 milijonov dinarjev. Celotni prihodek je bil višji v primerjavi z letom 1981 za 21,7 %, medtem ko so združena sredstva po prispevni stopnji višja le za 20,6 %.

V skupnostih socialnega skrbstva je obseg nalog opredeljen v treh programih in sicer: v zagotovljenem skupnem in občinskem programu. V zagotovljeni program sodijo denarne pomoči edinega in dopolnilnega vira preživljanja in sredstva za delovanje centrov za socialno delo. Pravice iz zagotovljenega programa se zagotavljajo s solidarnostnim združevanjem sredstev na republiški ravni. Ta program zajema 28,4 % vseh sredstev socialnega skrbstva.

V program skupnih nalog spadajo naloge skupnega pomena za vso Slovenijo (sofinanciranje programov Romov, mladinskih sprejemališč, humanitarnih organizacij, oskrba oseb neznanega bivališča, prevozi slepih, delovanje strokovne službe in samoupravnih organov Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije itd.). V sestavi vseh sredstev predstavlja ta program le 1,6 % prihodkov.

Pretežni del nalog socialnega skrbstva je opredeljen v občinskih programih. Sem sodijo zlasti: oskrba in varstvo oseb v socialnih zavodih in organizacijah za usposabljanje, stroški oskrbe otrok in odraslih v rejništvu, dejavnost centrov za socialno delo, strokovnih služb in samoupravnih organov občinskih skupnosti socialnega skrbstva, enkratne inčasne denarne pomoči ter še nekatere druge naloge. Glede na obseg nalog je tudi pretežni del sredstev porabljen za občinske programe. Občinske skupnosti tako razpolagajo skoraj z vsemi sredstvi, ki jih delavci ter delovni ljudje in občani prispevajo za to dejavnost. Za naloge na ravni občine gre 98,4 % in le 1,6 % za skupne naloge na republiški ravni.

Največ sredstev socialnega skrbstva je namenjenih za razne oblike gnotne pomo-

či. Tako predstavljajo v sestavi vseh odhodkov denarne pomoči 75 %, ostalih 25 % sredstev pa je namenjenih za delovanje centrov za socialno delo, samoupravnih organov in strokovnih služb.

Več nalog skupnosti socialnega skrbstva v tem srednjeročnem obdobju in relativno manj sredstev za družbene dejavnosti, kar je posledica zaostrenih ekonomskih razmer je vzrok, da skupnosti ne morejo v celoti izpolniti vseh nalog, ki so opredeljene v srednjeročnih načrtih. Odstopanja so se deloma pokazala že leta 1982, zlasti pa je ta problematika očitna letos. Hitro naraščanje življenjskih stroškov narekuje tudi povečevanje denarnih pomoči in cen oskrbe v organizacijah izvajalcev. Tako ostaja premalo sredstev za preventivno in svetovalno delo. Predvideno 10,8-odstotno povečanje sredstev za leto 1983 je precej nižje od nujne rasti sredstev, ki bi bila potrebna za uveljavljanje pravic in obveznosti, ki izhajajo iz sprejetih planskih listin. Možnosti za zanemarjanje posameznih nalog na področju socialnega skrbstva ni; tudi naložb na tem področju ni, saj se poleg sredstev za anuitete združuje le še 11 milijonov dinarjev v okviru skupnega programa za izgradnjo zavoda za varstvo in delovno usposabljanje otrok in mladostnikov na Igu pri Ljubljani. Zmanjševanje dogovorjenih pravic se v letu 1983 kaže predvsem pri višinah denarnih pomoči, saj jih ni mogoče povečati skladno z določili samoupravnega sporazuma o skupnih izhodiščih za zagotavljanje socialne varnosti in družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985. Skladno z določili navedenih dokumentov bi bilo treba letos povečati denarne pomoči za 25 %, možnosti pa dopuščajo največ 13-odstotno povečanje v primerjavi z letom 1982, kar pomeni tudi manjši obseg sredstev za ostale naloge. Tako bo letošnja denarna pomoč edinega vira preživljanja 4.650 dinarjev; glede na visoke življenjske stroške ta denar v celoti ne zagotavlja gmotnih koristi za preživljanje starostnikov.

Relativno zmanjševanje sredstev za socialno skrbstvo kažejo tudi podatki o odhodkih v primerjavi z družbenim proizvodom. Ta delež se vsako leto zmanjšuje, saj je znašal leta 1979 0,47 %, leta 1981 0,44 %, medtem ko je ocena za 1983. leto 0,40 %.

ali 42 % od vseh predšolskih otrok v starosti od 8. meseca do 6,5 let v SR Sloveniji. Otrok starih nad 3 leta je v vzgojnovarstvenih organizacijah že blizu 60 %. Tisti, ki niso v celodnevem varstvu, so vključeni v različne krajše vzgojne programe. Dnevno varstvo otrok do 3. leta starosti se izvaja v vzgojnovarstvenih organizacijah in v varstvenih družinah. Potrebe po dnevnem varstvu teh otrok so posebno velike v novih naseljih z mladimi družinami. Visoki stroški prehrane in varstva otrok v ekonomski ceni vedno bolj bremenijo mlade starše. Zavoljo tega je skupščina Skupnosti otroškega varstva Slovenije lani sprejela osnove in merila za solidarnostno pokrivanje teh stroškov in sicer tako, da se za otroke iz socialno ogroženih družin prelijejo sredstva socialnih korektivov v funkcionalne oblike pomoči. Otroku se dodeli namesto denarne funkcionalna oblika pomoči kot nadomestilo za prehrano in varstvo v vzgojnovarstvenih organizacijah. Stroški vzgoje za vse predšolske otroke pa so predmet širše solidarnosti in ne bremenijo staršev v prispevku k ekonomski ceni.

Ocenjujemo, da je bilo v celoletno malo šolo leta 1982 vključenih okrog 21.000 otrok ali okrog 64 % od vseh otrok pred vstopom v osnovno šolo.

V l. 1982 se je družbenoekonomski položaj delavcev — izvajalcev v vzgojnovarstvenih organizacijah v primerjavi z delavci v gospodarstvu še nadalje slabšal. Čisti izplačani osebni dohodki delavcev na področju družbenega varstva otrok, poračunani na pogojno nekvalificiranega delavca, so leta 1982 zaostajali za enakim v gospodarstvu že za okrog 20 %.

Poleg tega so vzgojnovarstvene organizacije v skladu z novimi predpisi morale obračunavati amortizacijo, ki je v primerjavi z letom poprej višja za okrog 42 %. Povečan delež amortizacije v celoletnem prihodku vzgojnovarstvenih organizacij ter rast materialnih stroškov prek dogovorjenih okvirov na eni strani in na drugi strani omenjena skupna poraba so lani zelo zaostriili gospodarske razmere vzgojnovarstvenih organizacij.

Pri uveljavljanju pravice do denarnih pomoči je bil leta 1982 storjen kakovosten premik pri odločanju o posamični pravici in so delno že odpravljeni avtomatizmi. Kljub temu ne gre prezreti nekaterih težav. Domicilna zaščita družin z otroki se počasi uveljavlja. Pri dodeljevanju pomoči otrokom je bilo načelo proste presoje še premalo upoštevano. Dohodkovni pogoji (dohodek na družinskega člana mesečno), so še vedno pomembno merilo pri odločanju o upravičenosti družine do denarne pomoči, premalo pa je upoštevan njen stvarni socialni položaj. Leta 1982 je prejelo denarno pomoč povprečno 178.465 otrok delavcev in upokoencev ter 13.390 otrok iz kmečkih in drugih družin, ki jim je bila pomoč potrebna.

Otroci, ki imajo samo enega hranilca ter otroci, ki so težje telesno ali duševno prizadeti, prejemaajo poleg osnovne denarne pomoči še povečano denarno pomoč. Leta 1982 je prejelo povečano denarno

Skupnost otroškega varstva

Za uresničevanje programov občinskih skupnosti otroškega varstva — to je za vzgojo in varstvo predšolskih otrok in za denarne pomoči otrokom, katerih starši z delom ne morejo zagotoviti dovolj sredstev za preživljanje svojih otrok, je bilo leta 1982 v občinskih skupnostih otroškega varstva združenih okrog 4.992.800 tisoč dinarjev, kar je 16 % več kot v preteklem letu. Sredstva za vzgojo in varstvo predšolskih otrok so bila združena po povprečni stopnji 1,39 % od osebnih dohodkov po

načelu stalnega bivališča, sredstva za denarne pomoči pa po povprečni stopnji 1,25 % od osebnih dohodkov po načelu delovnega mesta. Občinske skupnosti otroškega varstva so prispevne stopnje med letom zniževale in tako sproti prilagajale priliv sredstev za izpolnjevanje programov v letu 1982.

Ocenjujemo, da bo po stanju 31. 12. 1982 v organizirano celodnevno vzgojo in varstvo v vzgojnovarstvene organizacije vključenih okrog 73.500 predšolskih otrok

pomoč povprečno 16.462 otrok edinih hranilcev in 3.238 otrok, ki so težje telesno ali duševno prizadeti.

Pravico do minimalnega obsega denarnih pomoči si solidarno zagotavljajo vsi delovni ljudje v Sloveniji. Enotna merila solidarnosti za leto 1982 od 1. 5. dalje je skupščina Skupnosti otroškega varstva Slovenije sprejela na 17. seji 6. januarja 1982. leta in so taka:

a) Denarne pomoči otrokom delavcev in upokoencev

dohodkovni pogoj na družinskega člana
— mesečno v din
do 2.900
nad 2.900 do 3.700
nad 3.700 do 4.200

višina denarne pomoči
— mesečno v din
1.200
850
450

b) Denarne pomoči otrokom iz kmečkih in drugih družin 450 din na mesec.

c) Povečane denarne pomoči:

— otrokom, ki imajo enega hranilca 200 din na mesec,

— otrokom, ki so težje telesno ali duševno prizadeti 400 din na mesec.

Leta 1982 je večina skupščin občinskih skupnosti otroškega varstva sledila sprejetim enotnim merilom v republiki, le nekatere so sprejele višja glede na svoje dohodkovne zmožnosti.

Od 1. 5. 1982 dalje, ko je bil opravljen ponovni pregled o upravičenosti družine do denarne pomoči otrokom glede na dohodek, ki ga je družina dosegla v preteklem letu in njen socialni položaj, je prejemale denarne pomoči 152.865 otrok delavcev in upokoencev ter 12.156 otrok iz kmečkih in drugih družin. Povečano denarno pomoč je prejemale 14.907 otrok edinih hranilcev in 3.169 otrok, ki so težje telesno ali duševno prizadeti.

Ocenjujemo, da smo se leta 1982 v Sloveniji držali sprejetih usmeritev, da bi v tem srednjeročnem obdobju postopoma zmanjševali število upravičencev in otrok, ki prejemale denarne pomoči in bi prejemale višje denarne pomoči družine z otroki, katerih socialni položaj je tak, da jim je ta pomoč nujno potrebna.

Predmet širše solidarnosti in vzajemnosti delovnih ljudi na področju družbenega varstva otrok je program skupnih nalog, ki obsega: varstvo matere in novorojenca (nadomestilo osebnega dohodka v času 246 dni porodniškega dopusta in zavitek, v katerem je najnujnejša oprema za novorojenca) ter druge naloge, ki so skupnega pomena za vso republiko. Sredstva za uresničevanje programa skupnih nalog so delovni ljudje leta 1982 združevali v Skupnosti otroškega varstva Slovenije po enotni povprečni prispevni stopnji od osebnih dohodkov, ki je bila glede na višjo rast osebnih dohodkov od predvidene večkrat spremenjena (zmanjšana). Povprečna prispevna stopnja je leta 1982 znašala 1,05 % od osebnih dohodkov po načelu delovnega mesta. Skupaj je bilo v Skupnosti otroškega varstva Slovenije leta 1982 združenih sredstev iz prispevkov od osebnih dohodkov 1.927.851 tisoč dinarjev, kar je v primerjavi z letom 1981 6,4 % več. Od vseh združenih sredstev v Skupnosti otro-

škega varstva Slovenije je 95,1 % porabljenih za varstvo matere in novorojenca ter 4,9 % za ostale naloge, ki so skupnega pomena (obveznosti po družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih, predšolska vzgoja otrok motenih v telesnem in duševnem razvoju v zavodih, predšolska vzgoja romskih otrok, otrok slovenskih delavcev, ki so na začasnem delu v tujini, otrok pripadnikov italijanske in madžarske narod-

nosti, otrok manjšin, ki živijo v Avstriji in Italiji itd.).

Leta 1982 je bil storjen pomemben korak pri urejanju socialne varnosti kmečke proizvodnje z uveljavitvijo samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih združenih kmetov v zvezi s pravico do porodniškega dopusta. Od 6. marca 1982. leta dalje ima tudi kmečka proizvodnja-združena kmetica, ki pričakuje porod, rodi ter neguje in varuje otroka, enake pravice, kot jih ima delavka v združenem delu, če združeni kmetje podpisajo sporazum.

Ocenjujemo, da je bilo lani v Sloveniji za programe družbenega varstva otrok v celoti porabljenih okrog 7.420.000 tisoč dinarjev in da bo znašal delež teh sredstev v družbenem proizvodu 1,73 % po oceni za leto 1983 pa le še 1,58 %.

Zveza skupnosti za zaposlovanje

Skupnosti za zaposlovanje so s podpisom Dogovora o družbenem planu SR Slovenije skupaj z ostalimi podpisniki 24. členu dogovora prevzele usklajevalno vlogo pri uresničevanju za tekoče srednjeročno obdobje dogovorjene politike zaposlovanja oz. skrb za **usklajevanje novih zaposlitev s kadrovskimi možnostmi** na vseh ravneh, od tozgov do republike (24. in 25. člen Dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1982—1985). V tej zvezi se v resolucijah o politiki izvajanja družbenega plana kot njen spremljajoči dokument, ki **podrobneje opredeljuje naloge in ukrepe** na tem področju, predvidevajo letni načrti zaposlovanja. Ti načrti naj bi pripomogli h kvalitetnejšemu načrtovanju zaposlovanja in kadrovske reprodukcije ter k **razvijanju aktivne vloge skupnosti za zaposlovanje kot mesta za usklajevanje** politike zaposlovanja. Posebej pa naj bi pripomogli k **razvijanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov** na področju usklajenega načrtovanja kadrov in zaposlovanja v samih ozdih in med njimi.

Pri načrtovanju zaposlovanja se morajo njegovi temeljni nosilci zavedati, da gre pri

zaposlovanju za širši družbenoekonomski odnos, prek katerega združeno delo uresničuje svojo pravico za kvalitetno reprodukcijo živega dela kot enega bistvenih proizvodnih dejavnikov, hkrati pa tudi odgovornost za tako politiko širjenja materialne osnove za delo, ki bo omogočalo produktivno vključevanje v delo in gospodarjenje z družbenimi sredstvi čimvečjemu številu ljudi. To je še posebej pomembno zdaj, ko se vse bolj zožujejo možnosti zaposlovanja in s tem uveljavljanja nekaterih osnovnih pravic za tisti del občanov, ki so zunaj delovnega procesa.

Glede na to, da bodo ozdi v akciji obravnavanja zaključnih računov razčlenjevali uspešnost poslovanja, katerega sestavni del je tudi politika zaposlovanja, predlagamo, da IO OOS izkoristijo to možnost in na dnevni red uvrstijo obravnavanje in podpisovanje predlogov samoupravnih sporazumov o usklajevanju načrtov zaposlovanja ozdov za leto 1983. Hkrati naj seznanijo delavce s pomenom uveljavljanja politike zaposlovanja kot sestavnega dela gospodarske politike.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zaposlovanja

Uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Letu 1982 je še naraščalo število upravičencev do pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Povprečno je uživalo pokojnine v preteklem letu 239.668 upokoencev, medtem ko jih je bilo leta 1981 231.482. Število se je tako povečalo za 3,5 odstotka. Iz naslednje tabele je razvidna rast števila upravičencev do dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja v zadnjih petih letih (letna povprečja).

Iz podatkov je videti, da se je v obdobju 1978—1982 povečevalo število uživalcev po naslednjih povprečnih stopnjah:

— uživalcev pokojnin — 3,1 % (leta 1982 za 3,5 %);

— uživalcev varstvenega dodatka — 8 % (leta 1982 za 17,8 %);

— uživalcev invalidnin — 5,4 % (leta 1982 za 6,4 %);

— uživalcev dodatka za pomoč in prehrano — 8,6 % (leta 1982 za 10,6 %).

Povečanje števila uživalcev pokojnin je v zadnjih petih letih v pričakovanih mejah.

Vrsta uživalcev	Leto				
	1978	1979	1980	1981	1982
Starostni upokojenci	100.566	104.541	108.239	111.975	115.181
Invalidski upokojenci	53.141	53.460	55.213	57.171	59.884
Družinski upokojenci	57.468	58.823	60.733	62.336	64.603
SKUPAJ	211.175	216.824	224.185	231.482	239.668
Uživalci varst. dodatka	23.557	24.878	25.506	28.152	33.161
Uživalci invalidnin	24.338	25.604	26.928	28.432	30.254
Uživalci dodatka za pomoč in postrežbo	9.411	10.041	10.827	11.654	12.886
VSI SKUPAJ	268.481	277.347	287.646	299.720	315.969

Hitreje pa narašča število uživalcev dodatka za pomoč in postrežbo. V zadnjem letu se je najbolj povečalo število uživalcev varstvenega dodatka, kar je rezultat prizadevanj skupnosti za izboljšanje gmotnega položaja upokojencev z najnižjimi pokojninskimi prejemki.

O gibanju števila uživalcev oskrbnin za čas rehabilitacije oziroma prejemnikov nadomestil iz invalidskega zavarovanja v letu 1982 še nimamo dokončnih podatkov, vendar že lahko ocenimo, da je v primerjavi z letom poprej naraslo v povprečju za več kot 10%.

Iz rasti povprečnega števila upravičencev do pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa ni razvidno število zavarovancev, ki so na novo uveljavili svoje pravice v zadnjem letu. To število je bistveno večje od absolutnega porasta števila vseh upravičencev. Še večje je število vloženih zahtevkov in sicer so samoupravni organi skupnosti ob pomoči strokovne službe skupnosti v letu 1982 odločili kar o 112.936 zahtevkih za uveljavitev ali varstvo pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. To število je kar za 21,1 odstotka večje od števila zahtevkov v letu poprej.

Tudi v minulem letu je skupnost skrbela

za usklajevanje pokojnin in drugih denarnih dajatev, da bi ohranila ustrezni gmotni položaj upokojencev. Pokojnine so bile povečane kar štirikrat. Na seji skupščine skupnosti marca 1982 so bile povečane za toliko, da so skupno z medletnimi uskladitvami v preteklem letu dosegle povečanje povprečnih osebnih dohodkov delavcev v Sloveniji v letu 1981 v primerjavi z letom 1980. To povečanje je veljalo od 1. 1. 1982 dalje. Na naslednji seji skupščine skupnosti je bila sprejeta medletna uskladitev pokojnin za 10% od 1. julija 1982 dalje. Septembra je bilo sprejeto povečanje za 6 odstotkov od 1. 10. 1982 dalje, decembra pa še povečanje za 5% od 1. 1. 1983 dalje. V skladu z zakonom, ki določa, da se pokojnine v začetku koledarskega leta povečajo za toliko, kolikor so porasli povprečni osebni dohodki delavcev v republiki v primerjavi z letom poprej, bo na naslednji seji skupščine skupnosti sprejeta še ena uskladitev pokojnin z gibanji povprečnih osebnih dohodkov v preteklem letu. Šele tedaj bodo namreč znani uradni podatki o rasti osebnih dohodkov delavcev v letu 1982.

Rezultati usklajevanja pokojnin so razvidni iz naslednje tabele, v kateri prikazujemo rast pokojnin in osebnih dohodkov v zadnjih petih letih:

Leto	Vrsta prejemkov	Osebni dohodek	Starostna pokojnina	Invalidska pokojnina	Družinska pokojnina	Povprečna pokojnina
1978		5.103	4.254	3.348	2.757	3.623
1979		7.393	5.281	4.147	3.425	4.498
1980		8.767	6.444	5.056	4.181	5.489
1981		11.404	8.244	6.489	5.388	7.041
1982		14.255 ^o	10.499	8.201	6.830	8.936

^o Ocena

Zneski v tabeli predstavljajo letna povprečja. Povprečne pokojnine so decembra 1982, po vseh uskladitvah znašale več in sicer starostna pokojnina 11.478 din, invalidska pokojnina 8956 din in družinska pokojnina 7481 din.

Finančno poslovanje skupnosti

Finančno poslovanje skupnosti v letu 1982 so opredeljevala temeljna programska in finančna določila, ki so bila sprejeta s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana skupnosti za obdobje 1981—1985 in

opredeljena z letnim finančnim načrtom. Finančni načrt za leto 1982 je bil sprejet ob upoštevanju načina in obsega združevanja sredstev, ki je določen v navedenem samoupravnem sporazumu ter usklajen z določili resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SRS za obdobje 1981—1985 v letu 1982.

Višina potrebnih sredstev na leto za izvedbo programa dejavnosti skupnosti je odvisna predvsem od števila uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in od gibanja nominalnih osebnih

dohodkov kot podlage za usklajevanje posameznih denarnih dajatev.

Stopnja za glavni vir prihodkov, to je prispevek iz osebnega dohodka zavarovancev, je znašala 11,34% stopnje prispevkov iz dohodka temeljnih in drugih organizacij združenega dela pa so ostale takšne kot v prejšnjih letih. S prihodki iz navedenih virov je skupnost zbrala **26.524 milijonov din**, oziroma skoraj **89** odstotkov vseh sredstev.

Drugi vir prihodkov skupnosti so povračila družbenopolitičnih skupnosti za pravice, ki so priznane oziroma odmerjene pod ugodnejšimi pogoji. Iz tega vira je skupnost prejela **3.391 milijonov din** oziroma 11 odstotkov skupnih prihodkov. Udeležba teh sredstev se relativno zmanjšuje predvsem zato, ker družbenopolitične skupnosti nakazujejo sredstva le v okviru finančnih možnosti zveznega in republiškega proračuna in sicer v obliki zmanjšanih mesečnih odplačil. Izpad prihodkov skupnosti iz tega vira predstavlja enega od glavnih vzrokov za težak likvidnostni položaj skupnosti v letu 1982.

Izdatki za dolgoročne dajatve iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (pokojnine, varstveni dodatki, invalidnine, dodatki za pomoč in postrežbo ter izplačila za rekreacijo upokojencev) so predstavljali **90,5%** skupnih odhodkov skupnosti v letu 1982 in so znašali skupno **27.134 milijonov din**. Za rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov so bila porabljena sredstva v višini **1.052 milijonov din**. Izdatki za prispevke skupnosti, ki zajemajo sredstva za zidavo domov in stanovanj za upokojence ter prispevke za zdravstveno varstvo upokojencev in otroško varstvo otrok upokojencev, ki živijo v drugih republikah, so znašali **1168 milijonov din**.

Sredstva za zavarovanje, ki obsegajo: sredstva za delo strokovne službe skupnosti, poštna stroške za nakazovanje pokojnin, obresti za bančne kredite, provizijo SDK, sredstva za delovanje sodišča združenega dela pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter starostnega zavarovanja kmetov v SRS, stroške za delovanje samouprave, sofinanciranje dela Zveze skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Jugoslavije ter republiške in občinskih skupnosti socialnega varstva in drugi funkcionalni stroški skupnosti predstavljajo 2% skupnih odhodkov skupnosti.

Iz navedenih podatkov vidimo, da je skupnost zbrala v letu 1982 skupno **29.915 milijonov dinarjev** prihodkov, medtem ko je v istem času imela **29.953 milijonov dinarjev** odhodkov. Bilanca je torej praktično izravnana. Ob tem opozarjamo, da podatki o finančnem poslovanju skupnosti v letu 1982 še niso dokončni in so možna manjša odstopanja. Najnovejši podatki celo kažejo, da bo skupnost končala poslovno leto s primanjkljajem. Skupščina skupnosti bo na podlagi dokončnih podatkov obravnavala in sprejela zaključni račun na naslednji seji, ki bo predvidoma v začetku marca 1983.

Iz podatkov o prihodkih in odhodkih skupnosti pa ni razviden izredno težak

likvidnostni položaj skupnosti v preteklem letu. Za redno mesečno izplačevanje dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je namreč morala mesečno najemati premostitvene kredite od 360 milijonov do 850 milijonov din. Za najete kratkoročne kredite pri banki je skupnost plačevala obresti in sicer do 30. septembra 1982 po stopnji 16%, odtlej dalje pa po 20-odstotni obrestni meri.

Na finančno poslovanje skupnosti je od 1. 8. dalje vplival tudi zvezni zakon, ki začasno prepoveduje samoupravnim intere-

snim skupnostim razpolaganje z delom družbenih sredstev v višini 15% sredstev, zbranih iz prispevkov iz osebnih dohodkov delavcev ter iz dohodka organizacij združenega dela. Zavrtilo tega je skupnost morala najemati še višje kratkoročne premostitvene kredite. Rešitev težavnega likvidnostnega položaja skupnosti bi predstavljalo le ustrezno povečanje rezervnih in obratnih sredstev skupnosti (s povečanjem prispevkov združenega dela), kar pa glede na težak gospodarski položaj združenega dela ni uresničljivo.

Zveza stanovanjskih skupnosti

I. Izvajanje samoupravnega sporazuma o temeljih plana Zveze za obdobje 1981—1985

1.1. Sprejemanje aneksa št. 2 k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana Zveze za obdobje 1981—1985

Leta 1982 je potekalo skoraj letoletno usklajevanje srednjeročnih načrtov stanovanjske zidave z zoženimi gmotnimi pa tudi prostorskimi možnostmi zidave v preostalih treh letih tega srednjeročnega obdobja. Usklajevanje načrtov je bilo zaključeno na 3. seji skupščine Zveze, 8. 10. 1982, kjer je bil sprejet predlog aneksa št. 2 k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana Zveze, po katerem se je prvotno načrtovana zidava 66.680 stanovanj zmanjšala na 57.777 stanovanj. Ob tem naj še povemo, da ta ključni podatek iz aneksa št. 2 temelji na podatkih o zidavi stanovanj v 51 stanovanjskih skupnostih, podatki iz preostalih stanovanjskih skupnosti pa bodo predvideni obseg stanovanjske zidave še zmanjšali, tako da predvidevamo približno 15-odstotno zmanjšanje glede na samoupravni sporazum o temeljih planov.

1.2. Stanarine

Tudi lani je bila samoupravno dogovorjena rast stanarin zavrta zaradi ukrepov na področju politike cen. Povečanje stanarin po posameznih občinah je januarja 1982 posebej opredelila Republiška skupnost za cene (dopustno povišanje je znašalo od 5 do 22 odstotkov), kasneje pa so tako dogovorjeno rast stanarin zavrli administrativni ukrepi na področju cenovne politike. Po podatkih Zveze so se stanarine v letu 1982 v povprečju povišale za 18%, kar je precej manj od splošne rasti cen, v sedmih občinah pa se niso povečale.

1.3. Zagotavljanje sredstev solidarnosti in vzajemnosti na ravni republike

Leta 1982 so stanovanjske skupnosti zbrale sredstva iz dohodka in čistega dohodka v višini 0,320% na BOD udeležencev samoupravnih sporazumov o temeljih planov za sofinanciranje solidarnosti in vzajemnosti na ravni republike.

Solidarnostna sredstva na ravni republike so se združevala:

- po stopnji 0,292% na BOD iz dohodka v Izobraževalni skupnosti Slovenije za zidavo domov za učence in študente;
- po stopnji 0,003% na BOD iz dohodka v Zvezi stanovanjskih skupnosti

Slovenije za urejanje bivalnih prostorov udeležencev mladinskih delovnih akcij;

Vzajemnostna sredstva so se združevala po stopnji 0,025% na BOD nepovratno iz čistega dohodka v Ljubljanski banki, Stanovanjsko komunalni banki Ljubljana za sofinanciranje stanovanjskih potreb kadrov v manj razvitih občinah, manj razvitih območjih in manj razvitih obmejnih območjih.

2.3. Izvajanje nalog, ki jih Zveza usklajuje v Skupnosti socialnega varstva Slovenije

Zveza je soustanoviteljica Skupnosti socialnega varstva Slovenije, znotraj katere je leta 1982 uskladila vsa pomembnejša stališča s področja solidarnosti v stanovanjskem gospodarstvu in sicer:

— osnove in merila za dodeljevanje solidarnostnih stanovanj in za delno nadomeščanje stanarin;

— stališča v zvezi s spornimi razmerji pri uporabi solidarnostnih stanovanj mladim družin, predhodno usklajena tudi z Zvezo sindikatov Slovenije;

— dopolnitve zakona o stanovanjskih razmerjih;

— stališča oziroma dopolnila resolucije 1983.

2.4. Izvajanje družbenega dogovora o skupnih osnovah za izvajanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji ter družbenega dogovora o cenah stanovanjske graditve v SR Sloveniji

Sedež obeh naštetih odborov je na Zvezi. Odbor udeležencev družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva je s svojimi stališči pomembno vplival na naloge zveze pri razvoju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva, v okviru svojega programa dela pa je bil odbor dejaven zlasti:

— pri spremljanju podatkov o oblikovanju in zagotavljanju stanovanjskih sredstev iz čistega dohodka in dohodka;

— pri spremljanju preoblikovanja bank, skladno z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu;

— pri reševanju problematike družbenega investitorstva.

V zvezi z družbenim dogovorom o cenah je strokovna služba Zveze pripravila ob polletju prvi delovni osnutek sprememb in dopolnitev tega dogovora, delo pri dograjevanju tega dokumenta pa se nadaljuje v smeri razčiščevanja vseh zagat pri oblikovanju cen, upošteva je pripombe iz javne razprave o osnutku sprememb in dopolnitev dogovora.

2.5. Raziskovalno študijsko delo

V okviru Zveze poteka tudi raziskovalno študijsko delo na področju stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, ki se nanaša na Zvezo stanovanjskega sklada, skladno z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu. Program študijsko raziskovalnih nalog v letu 1982 je zajemal te vsebinske sklepe:

— raziskave in strokovne naloge za pravo podzakonskih aktov zakona o stanovanjskem gospodarstvu in drugih predpisov za opravljanje tistega dela v stanovanjskem gospodarstvu, ki se nanaša na Zvezo stanovanjskih skupnosti Slovenije;

— naloge iz družbenih dogovorov, h katerim je pristopila Zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije;

— izvedba projekta »optimalni tipi stanovanjskih hiš« v Sloveniji;

— sofinanciranje programov Raziskovalne skupnosti Slovenije in programov PORS;

— strokovne in sprotne naloge za samoupravne stanovanjske skupnosti.

2.6. Priprave na ustanovitev posebnega sodišča združenega dela za področje stanovanjskega gospodarstva

Skupščina Zveze je na 4. seji, 25. novembra 1982, sprejela akcijski program za ustanovitev posebnega sodišča združenega dela za področje stanovanjskega gospodarstva ter osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi posebnega sodišča združenega dela. O osnutku poteka javna razprava v stanovanjskih skupnostih, med razpravo pa se razčiščujejo nekatera pomembna vprašanja v zvezi z delovanjem tega sodišča, ki naj bi ga ustanovili predvidoma 1. 4. 1983.

Po začasnih podatkih Izobraževalne skupnosti Slovenije se je lani zbralo v tej skupnosti 567.482.820,30 din za zidavo domov za učence in študente po programu, ki ga je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

V Zvezi stanovanjskih skupnosti Slovenije se je lani zbralo za sofinanciranje mladinskih delovnih akcij 5.894.879,60 din, celotni znesek, ki ga je Zveza namenila sofinanciranju MDA je znašal 6.000.000,00 din s tem, da je bila polovica zneska poravnana iz namenskih združenih sredstev, del pa iz sredstev odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada, ker se do polletja še ni združil celotni znesek. Naporabljenega sredstva se prenašajo v leto 1983, ko znaša obveznost Zveze za sofinanciranje MDA 7.200.000,00 din.

Po podatkih LB, SKB Ljubljana se je leta 1982 zbralo za sofinanciranje stanovanjskih potreb kadrov v manj razvitih občinah, manj razvitih območjih in manj razvitih obmejnih območjih 58.304.259,20

din; odbor za kadrovska stanovanja pri Zvezi je lani razpisal in zaključil IV. natečaj za ta sredstva. Na natečaj se je odzvalo 95 ozdov in DS iz 18 občin, ki so izpolnjevale natečajne pogoje, razdeljeno pa je bilo 53.335.858,00 din nepovratnih sredstev in prav toliko posojil, ki jih zagotavljajo temeljne banke v sestavi LB, Združene banke, skupaj 106.675.756,00 din.

II. Izvajanje določil zakona o stanovanjskem gospodarstvu

2.1. Samoupravno organiziranje stanovalcev v skupnosti stanovalcev

Dejavnost stanovanjskih skupnosti pa tudi Zveze je na področju organiziranja stanovalcev v skupnosti stanovalcev nadaljevala leta 1981 začete akcije pri uveljavljanju skupnosti stanovalcev. Dejavnost Zveze na tem področju je temeljila na programu dela koordinacijskega odbora za urešničevanje stanovanjske politike pri Predsedstvu RK SZDL, ki je lani sprejel mnoga pomembna stališča in ocene za reševanje težav pri ustanavljanju skupnosti stanovalcev, predvsem pa za celotno politično akcijo.

Po podatkih, ki jih ima na voljo Zveza, je bilo ob koncu leta 1982 ustanovljenih približno 45 % vseh predvidenih skupnosti stanovalcev. Tudi pri organiziranih skupnostih stanovalcev pa je v mnogih primerih še vprašljiva vsebina njihovega dela, marsikje so težave pri njihovem povezovanju v stanovanjsko skupnost, nastajajo tudi težnje za gospodarjenje le z lastno stanovanjsko hišo, to je brez potrebne skrbi za vzajemno gospodarjenje s stanovanjskim skladom in podobni problemi.

2.2. Investitorstvo družbeno usmerjene stanovanjske gradnje

V zvezi z izvajanjem načela investitorstva, skladno z 11. členom zakona o stanovanjskem gospodarstvu, so bile leta 1982 precejšnje težave, zato je Zveza s pomočjo nekaterih drugih dejavnikov s tega področja, še zlasti strokovnih institucij, večino svojih dejavnosti usmerila v pripravo ustreznih strokovnih podlag, nujno potrebnih za opravljanje vloge investitorja, ki naj bi jo vse bolj prevzemale stanovanjske skupnosti, ter vloge izvajalca, naložbenih poslov. Pri razčiščevanju mnogih vprašanj na tem področju naj omenim tako imenovano okroglo mizo o investitorstvu v družbeno usmerjeni stanovanjski zidavi, ki jo je decembra 1982 pripravila Zveza skupaj z Gradbenim centrom Slovenije in Republiškim komitejem za varstvo okolja in urejanje prostora. Upravičeno namreč pričakujemo, da bodo sprejeta stališča pomagala rešiti mnoge nejasnosti in težave pri uveljavljanju načela investitorstva v praksi.

2.3. Uskladitev samoupravne organiziranosti Zveze z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu

Delo pri uskladitvi samoupravne organiziranosti Zveze z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu je bilo izrazitejše v prvem poletju 1982, ko so bili pripravljene potrebni samoupravni splošni akti. Postopek uskladitve formalno še ni zaključen,

predvidevamo pa, da bo skupščina Zveze na naslednji seji, februarja 1982, razglasila veljavnost samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Zveze ter sprejela njen novi statut. Skupščinsko delo Zveze je v drugem polletju 1982 potekalo skladno z zakonom, temeljilo pa na začasnem statutar-nem sklepu, sprejetem na 1. seji tretjega sklica dne 5. 5. 1982.

III. Strokovna pomoč stanovanjskim skupnostim in njihovim strokovnim službam

Skladno s programom dela v letu 1982 je Zveza nudila neposredno strokovno pomoč stanovanjskim skupnostim in upošteva prakso iz preteklih let razvila dvoje oblik:

— pripravo in organizacijo enodnevnih posvetov ter seminarjev z nosilci funkcij v stanovanjski skupnosti ter strokovnimi delavci o pomembnih skupnih vprašanjih kot so investitorstvo, vodenje financ, zadružna stanovanjska zidava, oblike samoupravnega dela in podobno;

— pripravo vzorčnih samoupravnih splošnih aktov.

IV. Ocena izvajanja finančnega načrta Zveze za leto 1982

Skupščina Zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije je na 11. seji, 23. februarja 1982, sprejela finančni načrt prihodkov oziroma odhodkov za leto 1982 v skupnem znesku 15.688.623 v naslednjih postavkah:

— Prihodki:	
1. Preneseni iz preteklega leta	2.372.325
2. Od ustanoviteljic	3.760.000
3. Od ukinjenega rep. stanov. sklada	4.550.000
4. Od prispevka za MDA	5.000.000
5. Drugi prihodki	6.298
Skupaj:	15.688.623

— Odhodki:	
6. Naloge po programu dela	640.000
7. Obveznosti po sprejetih sporazumih	6.126.604
8. Delovna skupnost	4.178.600
9. Voljeni in imenovani funkcionarji in delegati	1.108.990
10. Materialni stroški	2.000.000
11. Ostale obveznosti	800.000
Skupaj:	14.854.294

— Program porabe prostih sredstev odpravljenega sklada SR Slovenije za zidanje stanovanjskih hiš:	
1. Raziskave v stanovanjskem gospodarstvu	11.000.000
2. Financiranje Zveze stanovanjskih skupnosti	3.750.000
3. Financiranje MDA	3.000.000
4. Nadomestilo za opravljanje poslov LB	800.000
Skupaj:	18.550.000

— Program porabe sredstev za raziskave v stanovanjskem gospodarstvu:

1. za sredstva že zbrana v prejšnjih letih v znesku din 3.151.383
2. za sredstva po programu raziskav v letu 1982 v znesku din 16.180.000.

— Obveznosti stanovanjskih skupnosti za financiranje delovanja Zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije v višini 3.760.000 din.

V zvezi ocenjujemo, da bo finančni načrt Zveze za leto 1982 izpolnjen.

Samoupravna interesna skupnost elektrogospodarstva (ISE)

Program delovanja Samoupravne interesne skupnosti elektrogospodarstva SR Slovenije za leto 1982 je sprejela skupščina skupnosti na svojem 11. rednem zasedanju, 29. 12. 1981. Glavna vprašanja oziroma naloge, ki jih je reševala skupnost skupaj s strokovno službo, obsegajo področja razvoja elektroenergetike, tekočega poslovanja elektrogospodarstva in premogovnikov ter združevanje uporabnikov in izvajalcev v samoupravne interesne skupnosti energetike v skladu s sprejetim zakonom o energetskem gospodarstvu.

A. Načrt gradenj za leto 1982

Že leta 1981 je bil sprejet začasni načrt graditve elektroenergetskih objektov za leto 1982 ob zahtevi skupščine po strogi določitvi prednostne gradnje, v kateri naj ima zagotavljanje primarne energije posebno mesto.

Financiranje izgradnje energetskih objektov v letu 1982 je potekalo po sprejetem načrtu graditve elektroenergetskih objektov, oziroma njegovem rebalansu, sprejetem z nekaterimi dopolnitvami na poslovnem odboru ISE oktobra lani.

Najnižja inačica načrta je predvidela 10.870 milijonov din, za kar smo menili, da taka višina še omogoča nadaljevanje gradnje in dokončanje nekaterih pomembnih energetskih objektov brez občutnejših kratkoročnih posledic pri oskrbi z električno energijo.

Tako ovrednotena inačica je bila sprejeta, podprli pa so jo tudi republiški organi: Zavod za družbeno planiranje SRS, Komite za energetiko, Sekretariat za finance ter ustrezni republiški odbori.

Stvarnejša ocena virov sredstev v rebalansu letnega plana pa je pokazala, da bi

bila, ob sprotne združevanju sredstev proste amortizacije ozdov izvajalcev, razpoložljiva sredstva okrog 8.000 milijonov dinarjev.

Pomanjkanje finančnih sredstev je glavna značilnost, ki se je pokazala z vso ostrino v prvem četrtletju leta 1982, ko so zapadle obveznosti za poravnavo najetih posojil izvajalcem investitorjem elektroenergetskih objektov.

Ljubljanska banka je prenehala izdajati garancije na pogodbe v prvem trimesečju, saj je bil pretežni del tekočega priliva sredstev usmerjen v odplačilo obveznosti iz preteklega leta. Vloženi so bili veliki napor za povečanje interesnega združevanja sredstev uporabnikov in začasno združevanje sredstev za premoščanje primanjkljaja energetskih sredstev.

Od vseh predvidenih finančnih virov po samoupravnem sporazumu ISE so dejansko zagotovljeni le tisti, ki jih združujejo uporabniki (58%), pa še ta vir je v zadnjem času, ravno zaradi nezdruževanja nekaterih uporabnikov, zelo okrnjen.

Ti problemi so otežili fizično izpolnitev plana, ker se stopnjujejo že od leta 1981 do take mere, da se je dejansko investiralo le v izgradnjo prednostnih objektov (objekti za pridobivanje električne energije in primarne energije). Večina drugih objektov pa je imela zagotovljeno le kritje izdanih garancij. Zaostanek del je zaradi pomanjkanja sredstev že tolikšen, da ga v obravnavanem srednjeročnem obdobju ne bo mogoče več nadoknaditi. Poleg tega pa moramo poudariti, da so v teh letih potekala dela le na objektih, ki smo jih načrtovali za prejšnje srednjeročno obdobje in da v tem obdobju niso začeli delati na nobenem novem objektu, z izjemo sanacije jame Kotredež, ki spada med nepredvidene montangeološke okoliščine, in pa HE Mavčiče.

Finančni načrt po srednjeročnem planu bodo po ocenah izpolnili le 52-odstotno.

Uporabniki in izvajalci so se dogovorili o začasnem načrtu graditve elektroenergetskih objektov za leto 1983, pri čemer je začasnost odvisna predvsem od obsega sredstev iz deleža cene električne energije, od razpoložljive amortizacije glede na poslovne izgube iz leta 1982 ter od učinka ukrepov za izpolnjevanje obveznosti po samoupravnem sporazumu o temeljih plana. Ocenjeno je bilo, da je potrebno preiti od ugotavljanja kritičnosti položaja na intenzivno iskanje novih oblik financiranja. Investitorji bi morali skrajno gospodarno doseči največje možne učinke z razpoložljivimi sredstvi.

»Konzerviranje« že začetih objektov po mnenju delegatov ni sprejemljiva rešitev.

Interesna skupnost je skupaj z elektrogospodarstvom vložila velike napore za pripravo sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljih plana ISE za obdobje 1981—1985 in se aktivno vključila v obravnavo posameznih faz Dogovora o spremembah in dopolnitvah dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985. Skupščina ISE je na svojem 13. zasedanju 22. 12. 1982 sklenila

posredovati udeležencem dogovora priombo elektrogospodarstva, da je treba ponovno pregledati možnosti predvidenih virov sredstev oziroma v nasprotnem primeru dinamično zamakniti ali celo opustiti gradnjo nekaterih proizvodnih objektov (zunaj SRS). Na pravkar omenjenem zasedanju skupščine ISE pa je bil sprejet in dan v javno razpravo tudi osnutek sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljih plana ISE za obdobje 1981—1985. Rok za obravnavo je mesec dni po objavi.

B. Poslovanje elektrogospodarstva in premogovnikov

Interesna skupnost elektrogospodarstva je sprejela ovrednoteno elektroenergetsko bilanco za leto 1982 v višini 20.126,9 milijona din in predstavlja dogovorjeni okvir stroškov in dohodka, za katerega so se, za leto 1982 dogovorili proizvajalci in uporabniki.

Ovrednoteno elektroenergetsko bilanco je izdelala skupna komisija uporabnikov in izvajalcev na podlagi izhodiščnih podatkov uporabnikov in ozdov elektrogospodarstva Slovenije. Upoštevane so bile pobude in priporočila, ki sta jih dala Republiški komite za energetiko, industrijo in gradbeništvo in izvršni odbor ter skupščina ISE. Nadalje so bila pri izdelavi elektroenergetske bilance za leto 1982 upoštevana tudi določila sporazuma o skupnem delu v jugoslovanskem elektroenergetskem sistemu in merila novega samoupravnega sporazuma o skupnem delu v jugoslovanskem elektroenergetskem sistemu.

Skupščina ISE je sklenila, da je potrebno na temelju usklajenega ovrednotenja elektroenergetske bilance za leto 1982 ceno enostavne reprodukcije povečati za 53,30%, kar predstavlja, glede na veljavno tarifo, njeno 20,3-odstotno povečanje.

Republiška skupnost za cene je 28. 4. 1982 izdala odločbo, s katero je potrdila tarifne postavke, ki so za 15% višje od tistih, sprejetih dne 1. 11. 1981.

Zaradi prepozno in prenizko uveljavljene spremembe cene električne energije imajo vsi ozdi elektrogospodarstva in premogovnikov negativne rezultate poslovanja. Sprejet je bil program ukrepov za odpravo vzrokov izgub v letu 1982, ki so ga spremljale številne akcije dejavnikov v okviru elektroenergetskega gospodarstva in

ustreznih republiških organov. S posebnimi napor delavcev je letna izguba, pričakovana ob polletju, zmanjšana, pretežni del izgube pa bo v skladu z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev razmejen na daljše obdobje tako, da bo del nadomestitve amortizacije, ki je preložena, potrebno vključiti v ovrednoteno elektroenergetsko bilanco za leto 1983.

Za tekoče leto je skupščina ISE sprejela ovrednotenje elektroenergetske bilance, ki je usklajeno z doslej znanimi izhodišči za gospodarjenje, vendar bi bilo potrebno povečanje cene električne energije zaradi velikega izpada prihodka v letu 1982 znatno nad resolucijskimi okvirji. Upoštevajoč še preliminarnost podatkov o poslovanju pred izdelavo sklepnega računa, je bilo ovrednotenje bilance za leto 1983 sprejeto le kot izhodišče za zahtevek po podražitvi, dokončno stališče pa bo skupščina zavzela ob koncu prvega trimesečja tega leta.

C. Organiziranost energetskega gospodarstva

Na podlagi zakona o energetskega gospodarstvu je bil sredi leta 1982 sklenjen družbeni dogovor, ki razčlenjuje merila za organiziranost ozdov energetskega gospodarstva. ISE kot udeleženec dogovora je dejavno vključena v priprave za njegovo izvedbo, vzporedno pa izvaja po terminskem načrtu potrebne akcije za združevanje uporabnikov in izvajalcev v samoupravne interesne skupnosti, od občinskih do energetske za vso republiko. Organizirane skupnosti so obravnavali tudi osnutke samoupravnih sporazumov o ustanovitvi občinskih in posebnih energetskih skupnosti.

Sodelovanje uporabnikov in izvajalcev elektroenergetskega gospodarstva pa ni zaključeno na območju, ki ga preskrbuje elektroenergetski sistem Slovenije, temveč je koordinacija nekaterih vprašanj, pomembnih za pridobivanje oziroma oskrbo z električno energijo, prenesena na Zvezo samoupravnih interesnih skupnosti elektrogospodarstva Jugoslavije.

Letos bodo po sprejetih programih dela in na podlagi zakona uveljavili samoupravno organiziranost ozdov energetskega gospodarstva in združili uporabnike in izvajalce v samoupravne interesne skupnosti energetike.

Samoupravna interesna skupnost za nafto in plin (ISNAP)

Rebalans plana in vlaganj za izpolnitev temeljnega plana SIS za nafto in plin SR Slovenije v obdobju 1981—1985 je bil v skladu z Dogovorom o temeljih družbenega plana SR Slovenije in Samoupravnega sporazuma o temeljih plana ISNAP v obdobju 1981—1985 sprejet na 7. zasedanju skupščine ISNAP 28. 6. 1982.

Po številu podpisnikov Samoupravnega

sporazuma ISNAP in pripadajočega aneksa je skupščina Samoupravne interesne skupnosti za nafto in plin v Sloveniji sprejela ugotoviten sklep, da je Samoupravni sporazum o temeljih samoupravnih planov SIS za nafto in plin za obdobje 1981—1985 s pripadajočim aneksom skladno z 42. členom tega sporazuma veljavno sklenjen.

V procesu sprejemanja samoupravnih sporazumov o temeljih samoupravnih planov in aneksov SIS gospodarske infrastrukture, ki je trajalo vse leto 1981 in se nadaljevalo tudi v letu 1982, je od skupaj povabljenih 3498 temeljnih oziroma delovnih organizacij združenega dela v gospodarstvu do 31. 12. 1982 sprejelo planske dokumente ISNAP:

- Samoupravni sporazum o temeljih planov ISNAP 1981—1985 2725 tozdrov oziroma DO ali 77,9% vseh podpisnikov;
- Aneks k samoupravnemu sporazumu 2572 tozdrov oziroma DO ali 73,5% vseh podpisnikov.

Veljavnost samoupravnega sporazuma o temeljih planov Samoupravne interesne skupnosti za nafto in plin Slovenije za plansko obdobje 1981—1985 in pripadajočega aneksa je bila objavljena v Uradnem listu SR Slovenije št. 10 z dne 26. 3. 1982.

Skupni načrt vlaganj finančnih sredstev za izvedbo temeljnega plana IS za nafto in plin v obdobju 1981—1985 po cenah iz leta 1980 znaša 6.142,99 milijona din oziroma 9.128,72 milijona din po cenah iz leta 1981.

Celotna vlaganja za dosego temeljnega plana ISNAP v obdobju 1981—1985 po virih sredstev

	(Po cenah iz l. 1980)	Delež v odstotkih
Skupaj:	6.142,99 mio din	100,00
lastna sredstva	492,12 mio din	8,01
združena sredstva	2.108,00 mio din	34,32
posojila domačih bank	1.411,40 mio din	22,98
tuja sredstva	1.533,88 mio din	24,97
»bencinski dinar«	496,52 mio din	8,08
združena sredstva Razisk. sk. SRS	101,07 mio din	1,64
		Delež v odstotkih
	(Po cenah iz l. 1981)	
Skupaj:	9.128,72 mio din	100,00
lastna sredstva	757,86 mio din	8,30
združena sredstva	3.246,32 mio din	35,56
posojilo domačih bank	2.173,57 mio din	23,81
tuja sredstva	2.353,38 mio din	25,78
»bencinski dinar«	496,52 mio din	5,44
združena sredstva Razisk. sk. SRS	101,07 mio din	1,11

Naloge iz temeljnih samoupravnih planov ISNAP za obdobje 1981—1985 v letih 1981 in 1982.

1. Geološke raziskave morebitnih nahajališč nafte in plina

a) Raziskovalna vrtina Pg 6 v Petišovcih do globine 3200 m s frakturiranjem plinonosnih slojev.

Ker so združena sredstva po Samoupravnem sporazumu ISNAP 1981—1985 pričela pritekati šele marca leta 1982, je INA-Nafta Lendava julija 1981 pričela z vrtanjem raziskovalne vrtine Pg 6 v Petišovcih na podlagi premostitvenega posojila Ljubljanske banke — Združene banke v višini 118,12 milijona din in sredstev Raziskovalne skupnosti Slovenije v višini 19,6 milijona din.

Od 20. 7. do 9. 10. 1981 je bila raziskovalna vrtina Pg 6 izvrtana do globine 3200 m, zacevljena in zacementirana ter pripravljena za frakturiranje in uporabo. Ugotovljenih je pet plinonosnih slojev med 2.900 in 3.200 m globine.

Ker investitor leta 1981 ni dobil od si-seota dogovorjenih deviz za uvoz materialov, potrebnih za frakturiranje in usposobitev omenjene vrtine, je z delom nadaljeval lani.

V tem času je ISNAP ustanovil delovno organizacijo Raziskave nafte in plina v Lendavi, ki je nosilec nalog na področju

geoloških raziskav nafte in zemeljskega plina v Sloveniji.

Glede na to, da je bilo leta 1981 porabljenih manj sredstev, kot je bilo prvotno zagotovljenih, je bil že leta 1981 izdelan prvi del od 16 km detajlnih seizmičnih profilov za mikrolokacijo globoke vrtine Pg 5 (okoli 5000 m).

Iz ostanka sredstev po vračilu premostitvenega posojila LB-ZB (76,47 mio din, skupno z obrestmi) bo investitor RNP Lendava skušal opraviti ta dela:

- vrniti izposojeni uvozni material izvajalcu INA-Nafta plinu,
- frakturiranje in osvajanje Pg 6,

Za geološke raziskave je v temeljnem planu ISNAP v letih 1981 in 1982 predvidenih (cene iz leta 1981):

za leto 1981: 82,76 milijona dinarjev in za leto 1982: 263,27 milijona dinarjev.

Za geološke raziskave za nafto in plin leta 1981 je bil najet premostitveni kredit pri Ljubljanski banki — Združeni banki in višini 118,12 mio din. Ta je bil dodeljen na račun združenih sredstev zbranih na podlagi SaS o temeljih plana ISNAP za obdobje 1981—1985 in na podlagi sredstev zbranih iz dela prodajne cene bencina in plinskega olja.

Plan ISNAP

1981	82,76 mio din
1982	263,27 mio din
Skupaj	346,03 mio din

Viri sredstev iz plana ISNAP 1981 in 1982

— združena sredstva	81,74 mio din
— sredstva iz dela prodajne cene bencina in plinskega olja	223,22 mio din
— sredstva SRS	41,07 mio din
	346,03 mio din

— transkordiranje in analogna obdelava seizmičnih profilov Petišovci 547 seizmogramov Ormož — Selnica in 595 seizmogramov Ptuj—Ljutomer,

— vsa pripravljala dela za izdelavo globoke vrtine Pg 5 (5.000 m).

Leta 1981 je bilo za geološke raziskave porabljenih 69,3 milijona din in leta 1982, do 31. 10. 46,2 milijona din, to je skupaj 115,5 milijona dinarjev.

Glede na sredstva, ki bodo letos na voljo za geološke raziskave, namerava investitor RNP Lendava:

— dokončati dela pri frakturiranju vrtine Pg 6 in jo usposobiti za črpanje zemeljskega plina,

— vrtanje Pg 5 (252 dni),

— detajlna seizmika 25 km,

— regionalna seizmika 48 km.

Geološke raziskave po obsegu del kasnijo glede na srednjeročne načrte ISNAP zaradi počasnega obtoka sredstev na podlagi Samoupravnega sporazuma o temeljih samoupravnih planov ISNAP 1981 do 1985 (dotok sredstev šele marca 1982) in težav pri zagotovitvi potrebnih deviznih sredstev.

2. Plinovodni sistem za zemeljski plin v Sloveniji.

a) Finančna sanacija oziroma odplačila dela anuitet za plinovodni sistem, zgrajen do leta 1980.

Plinovodni sistem Slovenije je bil zgrajen v prejšnjem srednjeročnem obdobju, to je v letih 1976—1980. Obsega okoli 550 km magistralnih in razdelilnih plinovodov ter 85 km mestnih mrež v Ljubljani, Mariboru in Celju. Njegova projektirana zmogljivost je 3,5 milijarde Nm³ plina letno, od tega 2,2 milijarde Nm³ za Slovenijo.

Zaradi neugodne finančne konstrukcije izgradnje plinovodnega sistema (samo 9,1 % lastnih sredstev, ostalo tuji blagovni in finančni krediti) je razumljivo, da tak sistem v prvih letih obratovanja ob odplačilu anuitet ne more biti rentabilen.

Del sredstev za odplačevanje nepokritega dela anuitet za sanacijo plinovodnega sistema Slovenije je zajetih v rebalansu plana ISNAP za obdobje 1981—1985 na podlagi združevanja sredstev po samoupravni sporazumu o temeljih samoupravnih planov te interesne skupnosti.

Iz združenih sredstev ozdov in tozdov gospodarstva, zbranih po enotnih virih, osnovah in merilih, je v rebalansu plana ISNAP za leto 1981 predvideno 205,752 milijona din in leto 1982 482,997 milijona din. Skupaj v letih 1981 in 1982 znaša 688,749 milijona din (pri vrednosti dolarja 45,00 din). Finančna sanacija obsega tudi 265,191 milijona din posojil domačih bank, kar da skupaj za leti 1981 in 1982 predvidoma 953,940 milijonov din. (V osnutku rebalansa plana ISNAP 1981—1985, ki upošteva decembrske cene iz 1981, je predvidenih 617,88 milijonov din iz združenih sredstev in 265,19 milijonov din posojil domačih bank, skupaj 883,07 milijonov din).

Sredstva za odplačevanje nepokritega dela anuitet posojil iz obdobja 1976—1980, dospela v letih 1983, 1984 in 1985 ter nepokritega dela anuitet sanacijskih kreditov za pokritje primanjkljajev po zaključnih računih DO Zemeljski plin v obdobju 1981 do 1985, nastalih zaradi obresti na tuje kredite, so tudi predvidena v rebalansu plana ISNAP. Natančni znesek bo določen na Skupščini ISNAP vsako leto posebej z upoštevanjem višine zbranih sredstev po enotnih virih, osnovah in merilih iz Samoupravnega sporazuma ISNAP 1981—1985.

Po predvidevanjih strokovne službe ISNAP bo v letu 1982 zbranih združenih sredstev po enotnih virih, osnovah in merilih na podlagi Samoupravnega sporazuma o temeljnih planov ISNAP 1981—1985 okoli 73 milijonov din, kar je v višini plansko predvidenih sredstev za leto 1982 (po cenah iz leta 1981).

b) Dograditev plinovodnega sistema za zemeljski plin

Podpisnice Samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev v skupno naložbo za gazifikacijo Slovenije so sprejele obveznost, da zgrade plinovodne priključke do Tržiča in Škofje Loke.

Rebalans plana ISNAP predvideva, da bo v obdobju 1982 do 1985 zgrajenih približno 100 km priključnih plinovodov, ki so potrebni, da bi bilo mogoče ob koncu tega srednjeročnega obdobja oskrbeti slovensko gospodarstvo z dodatnimi količinami zemeljskega plina iz Alžirije. Osnuitek Energetske bilance SR Slovenije 1981 do 1985 predvideva prve količine zemeljskega plina iz Alžirije že leta 1985.

3. Nakup in transport zemeljskega plina iz Alžirije

a) Finančna udeležba dobavitelja pri naložbi: posojilo 50 milijonov dolarjev.

Pri dosedanjih dogovarjanjih o dodatnem viru zemeljskega plina v Alžiriji so alžirski dobavitelji postavili zahtevo, da odjemalci sodelujejo pri financiranju njegovega magistralnega plinovodnega omrežja.

Pogovori še trajajo in odločitve v zvezi s tem še niso dokončne.

b) Merilna postaja in plinovodna povezava z italijanskim plinovodnim sistemom.

Dodatne količine zemeljskega plina iz Alžirije nameravamo dobivati po plino-

vodu Alžirija — Tunizija — Italija med tunizijsko obalo in Sicilijo, ki delno poteka tudi po dnu Sredozemskega morja. Priključek na ta plinovod je načrtovan pri Sempetru pri Gorici z zgraditvijo v letih 1984 in 1985.

c) Sodelovanje pri geoloških raziskavah za zagotovitev podzemnega skladiščenja

Dosedanje raziskave kažejo, da bi bilo mogoče z raziskavami in vrtnji na območju Slovenije pridobiti dodatne možnosti za skladiščenje zemeljskega plina. Tako bi še učinkoviteje reševali vprašanja in probleme pokrivanja vršne porabe zemeljskega plina.

Nosilec teh raziskav je sozd Petrol v sodelovanju z RNP-Nafta Lendava in Interesno skupnostjo za nafto in plin.

4. Skladiščni prostori za naftne derivate

a) Energetsko industrijska cona Koper — terminal za TNP in propilen I. faza (30.000 kub.m ali ca 15.000 ton).

Nosilec izdelave predinvesticijske dokumentacije za terminal TNP in propilen je po samoupravnem sporazumu nekaterih članic poslovne skupnosti sozd Petrol Ljubljana.

Izdelan bo idejni projekt za gradnjo EIC Koper in pripadajočih skladišč v tej coni. ISNAP je za naloge v letu 1982 v ta namen nakazal 9,95 milijona din iz združenih sredstev.

b) Skladišče naftnih derivatov v Celju in Novem mestu

Rezervoarski prostor za naftne derivate v Celju z zmogljivostjo 30.000 kub.m že gradijo.

Investitor je Zavod za materialne rezerve v sodelovanju s sozdom Petrol.

Celotna predračunska vrednost znaša 560,00 milijona din, od katerih 91,00 milijona din ali 16,25 % investira sozd Petrol Ljubljana iz lastnih sredstev, ostalo pa Zavod za materialne rezerve. Petrol bo poravnal svoje obveznosti v 5 letih, pričeni z odplačilom leta 1984.

Po predvidevanjih investitorja bo skladišče naftnih derivatov v Celju zgrajeno do konca leta 1983.

c) Skladišče za TNP Maribor 1500 ton. Investitor Plinarna Maribor že zbira lokacijska dovoljenja za postavitev kroglastih rezervoarjev za TNP s skupno zmogljivostjo 4.000 ton ali 8.000 kub.m.

Če bo dobila lokacijsko dovoljenje, bo Plinarna Maribor začela z izgradnjo prve faze rezervoarskega prostora in sicer treh krogel po 500 ton že leta 1983. Prva faza z zmogljivostjo 1500 ton naj bi bila končana predvidoma do konca tega leta. V prvo fazo spadajo tudi odkup zemljišča, komunalna ureitev in priprava celotne dokumentacije.

Sredstva v višini 145,00 milijona din naj bi zbralo mariborsko združeno delo s prispevki SIS za komunalne dejavnosti občine Maribor ter sredstva investitorja Plinarne Maribor.

Predvidene faze gradnje:

1. faza 1500 ton
2. faza 1500 ton
3. faza 1000 ton

d) Rezervoarski prostor za TNP v Celju
V Celju gradita rezervoarski prostor za TNP Plinarna Celje skupaj z Zavodom za materialne rezerve SR Slovenije. Zmogljivost je 2500 kub.m, od tega je 500 kub.m last Plinarne Celje in 2000 kub.m last Zavoda za materialne rezerve.

Predračunska vrednost je 140 milijonov din. Od tega 20 % sredstev prispeva Plinarna Celje, 80 % sredstev pa Zavod za materialne rezerve. Gradnjo rezervoarskega prostora so začeli leta 1981 in jo končali maja 1982.

e) Skladišče naftnih derivatov in TNP v Kopru na lokaciji skladišnega prostora sozda Petrol — DO Istra benz

DO Istra benz Koper je iz lastnih sredstev zgradila rezervoarski prostor za TNP za 300 kub.m (150 ton) in skladišče goriva za 650 kub.m. Investicijska vrednost novozgrajenega skladišnega prostora 167,82 milijona din (po cenah iz leta 1981). Predvideni zaključek gradnje je bil avgust 1982.

f) Skladišče naftnih derivatov Ljubljana — Zalag

Investitor sozd Petrol si prizadeva dobiti lokacijsko dovoljenje za povečanje rezervoarskega prostora v Ljubljani od dosedanjih 20.400 kub.m na 50.000 kub.m rezervoarskega prostora, kar je za okoli 30.000 kub.m več.

Investitor za zdaj še nima lastnih sredstev za to naložbo.

Težave pri izpolnitvi planskih nalog lahko strnemo takole:

— zakasnitev pri samoupravnem sprejemanju planskih dokumentov ima za posledico zamaknitev dotoka sredstev za eno leto;

— višina zbranih sredstev po enotnih osnovah, virih in merilih iz Samoupravnega sporazuma ISNAP za leto 1982 je komaj na višini predvidenih sredstev po cenah iz leta 1981;

— zaradi nizke akumulativnosti slovenskega gospodarstva predvidevamo približno enak dotok združenih sredstev tudi v letu 1983;

— sredstev iz maloprodajnih cen bencina in diesel goriva t. i. »bencinski dinar« je tudi vse manj zaradi manjše porabe pogonskih goriv z uvedbo bencinskih bonov;

— vir sredstev iz »Raziskovalne skupnosti Slovenije« znaša skozi vse petletno obdobje 101,07 milijona din in je konstanten ne glede na vsakoletne podražitve;

— planske listine ISNAP 1981—1985 nimajo vgrajenega instrumentarija za nadomestitev izpada finančnih sredstev, za pokritje devalvacij oziroma visoke stopnje inflacije;

— nezagotovljena devizna sredstva, ki so predvidena za izpolnitev planskih nalog v tem srednjeročnem obdobju;

— pomanjkanje sredstev celotnega naftno-plinskega gospodarstva Slovenije zaradi poslovanja na meji rentabilnosti (izgube DO Zemeljski plin, INA-Nafta Lendava);

— nezagotovljena kreditna sredstva domačih bank.

Samoupravna interesna skupnost ptt prometa

OCENA GOSPODARJENJA IN TEMELJNA VPRAŠANJA PO- SLOVNE POLITIKE V LETU 1982

1. Ptt zmogljivosti

Ptt promet Slovenije je, merjeno z najbolj tipičnimi kazalci, v letu 1982 opravljal storitve z zmogljivostmi, ki so se v primerjavi z letom 1981 povečale takole:

Ptt zmogljivosti	1981	1982	Indeks	Povečanje
Ptt enote	486	488	100,2	2
Teleks naročniki	1.535	1.636	107	101
Telefonski naročniki	197.541	217.918	110	20.377

Kljub temu da ti kazalci kažejo povečanje, je treba omeniti, da noben ne dosega s planskimi listinami (tako letnim planom, kot z rebalansom srednjeročnega načrta) načrtovanih povečanj. Najmanj se je povečalo število pri ptt enotah. Vzroki so predvsem v relativno visokih izgubah v poštnem prometu in s tem v pomanjkanju finančnih sredstev. Manj novih ptt enot začasno nadomeščajo z večjim preurejanjem obstoječih ptt enot. Čeprav ni doseženo načrtovano povečanje števila teleks in telefonskih naročnikov pa menimo, da smo bili na tem področju, kjer je še vedno največji razkorak med ponudbo in povpraševanjem, uspešni. Vključitev 20.377 novih telefonskih naročnikov v promet leta 1982, ki hkrati predstavlja najvišji letni porast v ptt prometu Slovenije, je ob zaostrenih gospodarskih razmerah pripisati velikim prizadevanjem tako uporabnikov kot izvajalcev v okviru SIS ptt prometa. Ob tem je treba poudariti, da je šlo za aktiviranje rezerv, ki jih zahtevajo tehnično-tehnološki predpisi in je le v manjši meri rezultat povečanja zmogljivosti komutacijskih naprav.

2. Ptt storitve

Storitve so bile manjše, kot je bilo predvideno v načrtih. V primerjavi z letom 1981 je pri poštnih storitvah zabeležen njihov 5 % nižji obseg.

Na nizek obseg poštnih storitev v letu 1982 vplivajo močno znižane pisemske storitve, ki v sestavi vseh poštnih storitev predstavljajo 65 %. Pri ostalih poštnih storitvah je pri paketnih storitvah dosežena večja rast od načrtovane in to zaradi večjega prometa po uveljavitvi odredbe o ukrepih za manjšo porabo in varčevanje tekočih goriv. Zmanjšalo se je tudi število telegramov. Teh storitev je že dalj časa vse manj, saj se z razvojem avtomatskega tele-

fonskega prometa zmanjšuje povpraševanje po teh storitvah. Relativno nizko povečanje obsega telefonskih storitev (plan je predvideval 15 % porast) pripisujemo varčevalnim ukrepom predvsem pri telefonskih naročnikih — občanih in pa dejstvu, da zaradi preobremenjenosti obstoječih spojnih poti do precejšnjega števila tele-

fonskih klicev sploh ne pride. Ker predstavljajo prihodki od telefonskih storitev kar 57 % vseh ptt prihodkov, bo nižja rast obsega teh storitev precej vplivala tudi na ptt prihodke in končno tudi na akumulativno in reproduktivno sposobnost ptt prometa.

3. Naložbe

Tudi naložbe je bilo manj, kot je bilo načrtovano. V devetih mesecih leta 1982 je bil letni načrt celotne investicijske izgradnje ptt prometa izpolnjen le 29-odstotno. Razvojni načrt investicijske izgradnje republiškega pomena pa je v istem obdobju izpolnjen 58-odstotno. Tudi ocena rebalansa srednjeročnega plana kaže, da bo v letih 1981—1982 investicijska izgradnja tako celotnih vlaganj kot vlaganj v zmogljivosti republiškega pomena dosežen le okrog 40-odstotno.

Zato so zaskrbljujoče relativno nizke naložbe v mednarodne, magistralne in tranzitne ptt zmogljivosti, ki v načrtu predstavljajo objekte republiškega pomena. Te zveze so načrtovane tako, da bi SR Slovenija z njimi dosegla ključni položaj pri povezavi telefonskega omrežja Jugoslavije z deželami zahodne Evrope, omogočen pa bi bil tudi večji tranzit mednarodnega prometa, predvsem za dežele Bližnjega in Srednjega vzhoda. Obe vrsti povezav prinašata čisti devizni priliv. Omeniti velja, da so leta 1981 dokončali le tiste mednarodne, magistralne in tranzitne ptt zmogljivosti, ki so jih začeli že v obdobju 1976—1980 in bili začeli razširitev mednarodne telefonske centrale v Ljubljani. Lani pa se je začela izgradnja radiorelejne povezave za zimske olimpijske igre, koaksialni kabelski sistem Maribor—Murska Sobota — III. faza in radiorelejna postaja Trdinov vrh. Za te naložbe so v letu 1982 opravili pripravljala dela za uvoz opreme.

Ptt storitve	1981	1982	Indeks
Poštna storitve	297.630	284.192	95
Telegrami	1.134	1.117	98
Telegrafski impulzi	32.632	35.406	108
Telefonski impulzi	2.473.864	2.694.327	109

Vzroki, ki so zavirali načrtovano izgradnjo, so predvsem:

- izpad načrtovanih virov finansiranja

Lastna sredstva za naložbe so načrtovali tako, da se bodo cene ptt storitev večale skladno s podražitvijo drugih proizvodov in storitev. Dejanska povišanja cen ptt storitev za leto 1982 pa bodo krila le stroške poslovanja enostavne reprodukcije.

Višino združenih sredstev uporabnikov so načrtovali tako, kot da se bodo postopno do leta 1985 vsi ptt uporabniki (občani in združeno delo) vključili v združevanje sredstev v vrednosti 20 % od cene telefonskega impulza. Vsa tako združena sredstva bi namenili za razvoj ptt zmogljivosti republiškega pomena. Glede na sedanjo normativno ureditev bi bilo tako združevanje mogoče. Do tega ukrepa lani še ni prišlo, prav tako tudi niso uveljavili drugih načrtovanih ukrepov za zagotavljanje združenih sredstev uporabnikov za razvoj zmogljivosti območnega pomena (uvajanje dosedanjih oblik zagotavljanja sredstev prek krajevnih skupnosti v zagotavljanje po določilih zakona o urejanju in upravljanju s stavbnimi zemljišči, da bi se del primarnega in sekundarnega ptt omrežja, tako kot druga komunalna infrastruktura, finansiral iz prispevka za uporabo stavbnega zemljišča ali prispevkov pričakovalcev stanovanj; poenotenje tudi drugih oblik združevanja).

Zmanjšanje je obseg razpoložljivih bančnih sredstev, spremenjeni pa so tudi kreditni pogoji po Zakonu o posebnih pogojih za investicijske kredite. Omenjeni zakon predvideva obvezen lastni prispevek, ki predstavlja za ptt objekte 60 % od predračunske vrednosti. Ptt promet zaradi nizke akumulativne in reproduktivne sposobnosti ne more zagotoviti tako visokega lastnega deleža.

- vprašanja ptt prometa v okviru deviznega sistema

V okviru deviznega sistema za ptt promet ni rešeno vprašanje priznavanja dinarjev od odhodnih mednarodnih ptt storitev kot devizni priliv. V ptt si močno prizadevajo, da bi širili devize za uvoz reprodukcijskega materiala, opreme ter odplačila posojil v tujini.

- razvoj ptt zmogljivosti na manj razvitih in manj razvitih obmejnih območjih

Tudi večanje zmogljivosti na manj razvitih in manj razvitih obmejnih območjih ne poteka tako, kot je načrtovano. Vzrok je pomanjkanje sredstev, ki naj bi jih ptt promet zbral na račun znižane stopnje obveznega posojila za pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo. Predlog oziroma pobuda Skupščine SIS ptt prometa za spremembo zakona o zagotavljanju sredstev za pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo, ni sprejeta. Skupščina SIS ptt prometa je v tej pobudi predlagala, da se po tem zakonu ptt promet izenači z drugimi sisi materialne proizvodnje.

- dolgi dobavni roki opreme in neupoštevanje pogodbenih rokov za gradbeno montažna dela.

Samoupravna interesna skupnost za železniški in luški promet

Po določilih Dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 bodo stroške enostavne reprodukcije v ŽG Ljubljana pokrili z večjo učinkovitostjo poslovanja, s povprečno podražljivostjo do splošne ravni cen in s povračili. Poleg načina zagotavljanja enostavne reprodukcije je v družbenem planu opredeljen še program naložb ŽG Ljubljana in Luka Koper.

V Skupnosti sta bila decembra 1980 sprejeta samoupravna sporazuma o temeljih planov za področje železniškega in luškega prometa in maja 1981 še aneksa k temu sporazumoma, kjer je opredeljen način združevanja sredstev za razvoj po enotnih virih, osnovah in merilih, in tudi prispevek članic Skupnosti za enostavno reprodukcijo ŽG Ljubljana.

Delavci ŽG Ljubljana so za povečanje obsega prevozov blaga in potnikov, za ra-

cionalizacijo dela ter znižanje poslovnih stroškov v obdobju 1981—1985 skupaj z uporabniki svojih storitev v okviru Skupnosti sprejeli poseben akcijski stabilizacijski program.

Železniško gospodarstvo leta 1982

Zaradi neuresničenih postavk družbenega plana Slovenije v zvezi z gospodarjenjem na železnici (nižje cene železniških prevoznih storitev glede na splošno rast cen, premajhen dotok sredstev za del stroškov enostavne reprodukcije v primerjavi z načrtovanimi; kritje dela stroškov enostavne reprodukcije še za leto 1981 v višini 371 milijonov dinarjev) se je ŽG Ljubljana leta 1982 znašla v izredno težkem gospodarskem položaju.

Rezultati akcij za večji obseg dela v letu 1982 so skladno s sprejetim akcijskim stabilizacijskim programom in v primerjavi z letom 1981 taki:

	1981	Ocena 1982	Indeks
Obseg dela:			
— pri prevozu potnikov (v mio potniških km — pkm)	1458	1570	107,7
od tega:			
notranji	1161	1208	104,0
mednarodni	297	362	121,9
— pri prevozu blaga (v mio netotonskih km — ntkm)	3861	3914	101,4
od tega:			
notranji	1841	1845	100,2
mednarodni	2020	2069	102,4
— izvoz	453	522	115,2
— uvoz	516	469	90,9
— tranzit	1051	1078	102,6
V potniškem prometu (tisoč potnikov):			
— potovanja v spalnikih	90	104	116
— spremljani avtomobili (notr. promet)	14	23	153
— zeleni vlaki	241	273	113
V blagovnem prevozu (tisoč ton):			
— prevoz premoga	2687	3150	117
od tega: iz drugih republik v Slovenijo	671	1087	162
— nočni skok	136	217	160
— cement	447	492	110
— prispele in odpravljene palete (število palet v tisočih)	1513	1809	120

Produktivnost dela ŽG Ljubljana, merjena v reduciranih tonskih kilometrih (rtkm = pkm + ntkm) se je leta 1982 povečala za 3% (v letu 1981: 363 mio rtkm/zaposlenega, v letu 1982 374 mio rtkm/zaposlenega). Uspešni so bili tudi pri racionalizaciji dela in zniževanju poslovnih stroškov. Materialni stroški na enoto dela (po stalnih cenah) so bili leta 1982 za 2% nižji od leta 1981. Neto osebni dohodki na zaposlenega v ŽG Ljubljana so po podatkih Zavoda za statistiko SR Slovenije bili v

obdobju I-XI/1982 za 24,5% večji kot v enakem obdobju leta 1981, medtem ko je v gospodarstvu SR Slovenije ta rast znašala 25,9%.

Cene železniških prevozov so leta 1982 še nadalje zaostajale za splošno rastjo cen (učinek povečanja cen za železnico v letu 1981 je znašal 13,6%), tako da ni bila dosežena postavka družbenega plana. Njihovo zaostajanje in nesorazmerje nazorno ilustrira podatek, da so javni cestni pre-

vozniki leta 1981 imeli trikrat višjo ceno na en netotonski kilometer kot ŽG Ljubljana.

Povračila za del stroškov enostavne reprodukcije v letu 1982 so prispevale članice Skupnosti po stopnji 1,30% od dohodka za prejšnje leto. Članice so prispevale povračila v skladu s sprejetim samoupravnim sporazumom o temeljih plana in aneksom k temu sporazumu (91% članic Skupnosti). Tiste članice, ki sporazuma in aneksa niso sprejele, so prispevale sredstva po stopnji 1,30% po določilih intervencijskega zakona.

Dotok sredstev po stopnji 1,30% leta 1982 ni zagotovil načrtovanega zneska povračil. Zbrali so le 3.080 milijonov dinarjev, kar je celo za 21% manj od zneska povračil za leto 1981 (3.900 milijonov din), ter bistveno manj od načrtov za leto 1982 (5.300 milijonov din). Stopnja 1,30% ni ustrezala spremenjenim planskim postavkam (osnova za prispevek je bila manjša od načrtovane, rast cen za železniške prevozne storitve v letih 1981 in 1982 je bila nižja od splošne rasti cen, višja pa je bila amortizacija in obresti. Načrtovana povračila bi bila zagotovljena po stopnji 2,05%, ki je opredeljena v predlogu dogovora o spremembah in dopolnitvah dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 ter v predlogu sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljih plana za obdobje 1981—1985, ki jih je leta 1982 sprejela skupščina skupnosti.

V skladu z dogovorom v okviru republike zaradi splošnih gospodarskih težav prispevna stopnja 2,05% v letu 1982 še ni bila uveljavljena. Namesto povečanja prispevne stopnje je bilo za kritje enostavne reprodukcije v letu 1982 uporabljenih 2.591 mio din sredstev, ki jih članice Skupnosti prispevajo za povečanje zmogljivosti ŽG Ljubljana. Glede na to, da so bila z bilanco I-IX/1982 uporabljena vsa prosta sredstva za financiranje razvoja v letu 1982 (1.819 mio din), bo treba preostali del (722 mio din) zagotoviti iz sredstev razvoja v letu 1983. S temi sredstvi bo treba poravnati menico za 722 milijonov din, ki jo je decembra 1982 izdala Skupnost železniškemu gospodarstvu Ljubljana.

Rešitev gospodarskega položaja in nujnost normalnega tekočega poslovanja ŽG Ljubljana je povzročila **velik zastoj pri izpolnjevanju programa razvoja železniških zmogljivosti**.

Do konca leta 1982 je bilo za naložbe na voljo skupno 2.028 milijonov din, kar je le 38% od načrtovanih 5.365 milijonov din (upoštevani so že za 27% zmanjšani srednjeročni načrt, skladno s predlaganimi spremembami in dopolnitvami srednjeročnih planskih listin).

Članice Skupnosti so v skladu s samoupravnimi sporazumi o temeljih plana oziroma aneksom k temu sporazumu združile leta 1982 1.022 milijonov din za razvoj zmogljivosti ŽG Ljubljana (intervencijski zakon za nepodpisnice ni bil predlagan). Ta sredstva in še del sredstev iz leta 1981 (1.819 mio din) so bila lani vključena v bilanco enostavne reprodukcije ŽG Ljubljana.

na. Domače poslovne banke so prispevale manj od predvidevanj srednjeročnega plana, domači blagovni krediti so bili bistveno manjši od planiranih, niso bila zagotovljena sredstva Evropske investicijske banke, poleg tega ni bil urejen sistem financiranja tirnih vozil domače proizvodnje. Zato so bile naložbe leta 1982 praktično ustavljene. Izvršene naložbe pomenijo le nadaljevanje dela iz preteklih let. Od večjih naložb je bila zaključena gradnja 1. faze kontejnerskega terminala Ljubljana, dokončani sta bili 1. faza in del 2. faze ranžirne postaje Tezno, dograjeno je bilo tovarno skladišče z ustreznimi napravami na postaji Jesenice ter opravljeni remont na okoli 50 kilometrih prog.

Poslovanje Luke Koper

Lani je Luka Koper ponovila rekordno količino pretovorjenega blaga, saj je pretovorila 2.198 tisoč ton tovara oziroma za 7% več kot leta 1981. Največji je bil promet razsutih tovorov, ki se je povečal za 55%, tovorov za 5%, promet pri tovorih lesa in pri integralnem transportu (kontejnerji in RO-RO enote) pa je nekoliko upadel. Primanjkljaj v integralnem tovoru je posledica zmanjšanja blagovnih tokov za Bližnji in Srednji vzhod (vojna žarišča, ukinitve ferry linije...).

Zveza komunalnih skupnosti

Zvezo komunalnih skupnosti Slovenije so ustanovile občinske komunalne interesne skupnosti za odločanje o vprašanih in zadevah skupnega pomena, ki po svoji naravi presegajo okvir občine ter so pomembne za vse delovne ljudi in občane Slovenije.

Delo Zveze komunalnih skupnosti Slovenije je 1982 potekalo na podlagi programa dela, ki so ga izoblikovali v samoupravnih komunalnih interesnih skupnostih in organih upravljanja Zveze komunalnih skupnosti Slovenije.

Globalne naloge

S svojo dejavnostjo so si prizadevali za: — razvoj samoupravnih družbeno-gospodarskih odnosov v komunalnem gospodarstvu ter uveljavljanje ustreznih oblik samoupravnega interesnega organiziranja,

— uveljavljanje sistema samoupravnega družbenega načrtovanja in raziskovalnega dela,

— spremembe in dopolnitve zakonodaje na področju komunalnih dejavnosti in stavbnih zemljišč ter tematske zakonodaje, ki se navezuje na komunalno gospodarstvo,

— izpolnitev nalog na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozščite,

— strokovno pomoč samoupravnim komunalnim interesnim skupnostim.

Samoupravne komunalne skupnosti in organi upravljanja Zveze so v okviru globalnih nalog in programa dela namenili posebno skrb prizadevanjem za dograjevanje

Letu 1982 je bila dograjena infrastruktura II. faze kontejnerskega terminala in začeta gradnja I. faze terminala za razsute tovore na pomolu II. Poleg zaključene gradnje kontejnerskega terminala je terminal za razsute tovore ključna naložba tega srednjeročnega obdobja. Za zagotovitev kontinuitete gradnje teh zmogljivosti, ki so tudi predmet dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije, je predvideno združevanje sredstev gospodarstva na osnovi samoupravnega sporazuma o temeljnih plana Skupnosti za področje luškega prometa. Glede na potek sprejemanja tega samoupravnega sporazuma (sprejelo 84% podpisnikov) ni zagotovljena kontinuiteta združevanja sredstev za predvideni razvoj v tem srednjeročnem obdobju. To pomeni tudi manj lastnih sredstev za načrtovane naložbe.

Položaj pa je še težji zaradi zaostrenih možnosti za razširjeno reprodukcijo (novo povišanje obrestnih mer, manjša razpoložljiva sredstva bank za naložbe itd.), kar vse skupaj slabo vpliva na srednjeročni program prednostnih nalog, ki temeljijo na tranzitnih blagovnih tokovih in deviznem prilivu ter tako vpliva tudi na dolgoročni razvoj luških dejavnosti.

odnosov v samoupravnih komunalnih skupnostih in Zvezi.

Leta 1982 je komunalno gospodarstvo začelo uveljavljati določila zakona o komunalnih dejavnostih (UL SRS 8/82 z dne 5. 3. 82). Pred izdajo tega zakona so se samoupravne komunalne skupnosti na podlagi ustave in njenih dopolnitev družbenopolitičnih usmeritev SZDL Slovenije o načinu oblikovanja samoupravnih organov in metod dela, upoštevaje tudi usmeritve oz. opredelitve osnutka in predloga zakona, že začele pripravljati nanj. To naj bi pripomoglo k učinkovitejšemu zadovoljevanju potreb in interesov delovnih ljudi in občanov ter hitrejšemu uveljavljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na tem področju.

Pomembne družbene listine, še posebej dolgoročni program gospodarske stabilizacije stanovanjskega in komunalnega gospodarstva in idejnopolitična izhodišča za delovanje komunistov na področju gradbeništva, stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, so opozorili na vzroke za sedanjí položaj, cilje ter potrebne spremembe in usmeritve za hitrejšo izboljšanje nastalega položaja.

Samoupravne komunalne skupnosti in Zveza so v dosedanjih razpravah ocenili, da imajo vsi ti dokumenti jasne usmeritve, vendar jih gospodarska politika ne upošteva.

Doslej smo si prizadevali, da bi komunalne organizacije združenega dela dobile vlogo, ki naj bi jo pri izvajanju komunalnih dejavnosti imele na področju enostavne

reprodukcije. Delavcem v komunalnem gospodarstvu moramo zagotoviti enakovreden družbenoekonomski položaj z delavci v združenem delu. Bili naj bi tudi nosilci razvoja dejavnosti, tako da bi skupno z uporabniki v občinski interesni skupnosti zagotovili uveljavljanje skupnih in posebnih interesov na področju komunalnih dejavnosti.

V zaostrenih gospodarskih razmerah mora tudi komunalno gospodarstvo prispevati svoj delež k stabilizacijskim prizadevanjem. Vendar pa ugotavljamo, da politika cen oziroma njena uveljavitev ne sledi načrtom niti ne upošteva sklepov in odločitev, sprejetih v samoupravni interesni skupnosti.

Med sporazumevanje in izpolnjevanje sprejetih sklepov med uporabniki in izvajalci se vrinja veliko zunanjih vplivnih dejavnikov, ki s kratkoročnimi izhodišči in rešitvami preprečujejo uresničitev samoupravno sprejetih odločitev o načinu in oblikah zadovoljevanja potreb in interesov delovnih ljudi in občanov po komunalnih storitvah.

Podatki o poslovanju komunalnih organizacij združenega dela kažejo, da se gospodarske razmere slabšajo, so pa tudi dosti neugodnejše, kot so rezultati v slovenskem gospodarstvu. Rast prihodka je zaostajala za gospodarstvom za 19% (podatki udeležencev samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke v organizacijah komunalnega gospodarstva). Poleg tega je rast porabljenih sredstev hitrejša od rasti celotnega prihodka. V tem okviru so se izredno povečali vsi stroški, tako materialni kot energetske, še posebno pa minimalna amortizacija, ki se je v primerjavi z enakim obdobjem 1981 povečala od 80—102%, odvisno od vrste dejavnosti.

Hkrati je vse manj denarja za investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev, kar bo, gledano dolgoročneje, zahtevalo dodatna večja vlaganja.

Iz analiz je razvidno, da so v izredno težkem položaju zlasti organizacije, ki opravljajo le čiste komunalne dejavnosti, medtem ko si ostale s prelivanjem sredstev med dejavnostmi, zlasti zunaj komunalnega gospodarstva, pomagajo iz težkega položaja. Taka politika cen pomeni le dodatno obremenjevanje združenega dela.

Opremljanje stavbnih zemljišč je ena od pomembnih nalog, ki zagotavlja razvoj vseh drugih dejavnosti. Še poseben pomen ima pri usmerjeni stanovanjski zidavi.

Zakon o komunalnih dejavnostih je z novim sistemom financiranja ob zaostrenih gospodarskih razmerah povzročil, da so se sredstva v okviru komunalnih skupnosti občutno zmanjšala. Prehod na sistem financiranja iz čistega dohodka na temelju zaključnega računa za prejšnje leto je povzročil praktično enoletni izpad teh sredstev v tem srednjeročnem obdobju. Poleg tega je po znanih podatkih za leto 1982 delež združenih sredstev v samoupravnih komunalnih interesnih skupnostih glede na sprejete planske opredelitve povprečno med 30

in 50 odstotki. Te ugotovitve potrjujejo tudi podatki Službe družbenega knjigovodstva — Tekoči gospodarski pregled, da

so stopnje vlaganj v »komunalno dejavnost in urejanje naselij« najnižje in celo nižje od vlaganj v negospodarstvo in sicer:

	1980/1981	I.—X. 82/1981
gospodarstvo	108,1	109,6
stanovanjsko gospodarstvo	126,7	113,3
negospodarstvo	106,9	82,5
komunalna dejavnost in urejanje naselij	106,0	81,9

Ob tem je potrebno poudariti, da zakon o začasnih prepovedi garancij in drugih listin o zagotovitvi sredstev iz bodočega priliva investitorjev ter dajanja kreditov in garancij za kritje prekorajev pri financiranju naložb in zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti zahtevata ponovno preverjanje sprememb in

dopolnitev srednjeročnih planskih listin in ugotavljanje stvarnih možnosti za doseg sprejetih planskih nalog.

V Zvezi komunalnih skupnosti Slovenije so opravljali še druge naloge po programu dela za leto 1982, vendar so ugotovitve v tem zapisu pokazale na osnovna vprašanja komunalnega gospodarstva.

Zveza vodnih skupnosti

Samoupravna organiziranost:

— V Sloveniji deluje osem območnih vodnih skupnosti (v nadaljnjem besedilu OVS), ki se na ravni republike povezujejo v Zvezo vodnih skupnosti Slovenije (v nadaljnjem besedilu ZVSS).

Leta 1982 smo glede samoupravne organiziranosti namenili pretežno skrb uveljavljanju določil noveliranega zakona o vodah. Dosti smo razpravljali o novem družbenem dogovoru o organizaciji vodnogospodarskih podjetij, ki pa žal ni bil sprejet v roku, to je do julija 1982, temveč smo uspeli šele decembra 1982 priti do osnutka. To poudarjamo zato, ker je od reorganizacij podjetij odvisen nov družbeno-ekonomski odnos, ki ga predvideva novelacija zakona o vodah. Prav tako smo pripravili osnutek SaS o svobodni menjavi dela med izvajalci in uporabniki, ki pa zaradi nejasnega statusa izvajalcev, kot smo že omenili, ni zaživel in je to naša primarna naloga za leto 1983. V prihodnjem letu tudi načrtujemo izdelavo novih samoupravnih sporazumov o ustanovitvi OVS in ZVSS in na njih temelječih drugih samoupravnih aktov. Prek strokovnih služb ZVSS pa smo v preteklem sodelovali pri izdelavi strokovnih podzakonskih predpisov na ravni Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora.

Glede investitorstva smo lani prenesli te naloge na vodnogospodarska podjetja. Zastoj je predvsem zaradi tega, ker še vedno ni jasn položaj izvajalcev, čeprav smo v preteklem letu nadaljevali delo na začetnih investicijah, kjer so investitorji še vedno območne vodne skupnosti.

Strokovna služba ZVSS je organizirana kot skupna strokovna služba vseh območnih vodnih skupnosti. Tako organizacijo nameravamo spričo racionalnosti zadržati, le vsebino oz. obseg del bomo prilagodili novim odnosom v vodnem gospodarstvu.

Delegatski sistem v vodnem gospodarstvu deluje zadovoljivo, kar potrjuje polnoštevilna navzočnost delegatov na sejah skupščin OVS in ZVSS in zanimanje upo-

rabnikov za vodnogospodarske težave, njihovo reševanje in način sanacije. Prizadevali si bomo, da izkušnje petletnega dela na tem področju vgraje v nove samoupravne akte.

Planiranje:

— Na področju načrtovanja je bilo v preteklem letu težišče pri pripravljanju sprememb in dopolnitev srednjeročnih planskih listin za obdobje 1981—1985. V prizadevanja za stabilizacijo in prestrukturiranje gospodarstva se je v celoti vključilo tudi vodno gospodarstvo, ki je svoje srednjeročne cilje in naloge v celoti uskladilo in podredilo osnovni naravnosti, to je proizvodnji hrane. Dograjevali so osnovno odvodno mrežo na hidromelioracijskih sistemih, pretežno na Vipavskem, Primorskem, Dravskem in Pomurskem. Hkrati pa je moralo vodno gospodarstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena opraviti naloge na svojem primarnem področju, pri zagotavljanju in varstvu vodnih količin, varstvu pred škodljivim delovanjem voda in varstvu kakovosti voda. Vodno gospodarstvo je okrnilo prvotne srednjeročne načrte, tako da je znižalo sredstva od 7,7 na 6,6 milijard din, kar je za 14,3% manj. Prvotni srednjeročni program je vodno gospodarstvo skrčilo še za nekaj več, saj je moralo v ta okvir vključiti

tudi naloge pri izgradnji osnovne odvodne mreže za melioracije. Pričakovati je, da bo tako krčenje osnovnega programa pustilo posledice na urejenosti vodnega režima, vendar upamo, da bo korist od tako spremenjenega programa večja od predvidene škode. OVS in ZVSS so že načrte za leto 1982 pripravili v smislu navedenih stabilizacijskih prizadevanj. Tako smo že lani zbrali manj sredstev, kot je bilo predvideno po srednjeročnem načrtu. Ocenjujemo (prognoza), da so bila dejanska zbrana sredstva za dober odstotek nad načrtovanimi, kar pa smo v skladu z zakonom o »presežkih« poračunali v letu 1983. Glede načrta za leto 1983 pa je potrebno poudariti, da tarif ne bomo povečevali in s tem ne bomo obremenjevali gospodarstva bolj kot preteklo leto.

OVS so v skladu s sprejetimi planskimi listinami združili prek ZVSS 13,9% od realiziranih sredstev vodnega gospodarstva, kar znaša skupaj 278,5 milijona dinarjev in so ta sredstva razdelili na naslednja področja:

— OVS Mura — 100,8 mio din (akum. Radmožanci, priprava osnovne odvodnje za melioracije)

2. OVS Dolenjska — 13,1 mio din (nasispi na reki Savi, NRO)

3. OVS Soča — 46,6 mio din (NRO, Vipavska dolina — priprava za melioracije)

4. OVS Primorska — 18,3 mio din (pretežno Šežanski vodovod)

5. ZVSS — 99,6 mio din (MDB, delovanje delegatskega sistema — to je strokovna služba, študije in raziskave, vključno s programom Bleda).

V okviru ZVSS deluje tudi Odbor za melioracije, ki ga ZVSS ustanovila skupaj z Zvezo kmetijskih zemljiških skupnosti. Na podlagi zakona o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za usposabljanje zemljišč za družbeno organizirano kmetijsko proizvodnjo v obdobju 1982 do 1985 si odbor prizadeva za izpolnitev kmetijskega načrta Slovenije pretežno z melioracijami. Podrobnejša razčlenitev programa dela v tem kratkem zapisu ni mogoča, zato vas opozarjamo na SaS o usklajevanju planov OVS in ZVSS, ki je bil objavljen v Ur. l. SRS št. 37/82, kjer so bile tudi te zadeve objavljene. Na splošno lahko le trdimo, da gredo ta sredstva pretežno za melioracije na Vipavskem, Primorskem in na območju OVS Drave in Mure.

Republiška skupnost za ceste

Obseg del Republiške skupnosti za ceste (RSC) so leta 1982 določale tekoče in neporavnane obveznosti iz preteklega leta in razpoložljiva finančna sredstva za leto 1982.

Glede na nesorazmerno velike obveznosti iz leta 1981 in obveznosti za leto 1982 je bilo mogoče sprejeti finančni načrt za leto 1982 šele junija. Ocene razpoložljivih sredstev za lani so pokazale, da ne bo na

voljo denarja za naložbe, niti za že začeta dela. Izvršilni odbor je zato marca sprejel sklep, da se z 31. 3. 1982 preneha financiranje vseh naložb in tudi ustavi delo, razen za naložbe, ki imajo zagotovljena sredstva. Dela pri rednem vzdrževanju cest so se skrčila na najnujnejša.

Finančni načrt za leto 1982, ki je bil sprejet junija 1982, je predvideval skupne prihodke in odhodke v znesku 5.304 mili-

jonov din. Od tega naj bi izvorni viri (bencinski dinar, takse, cestnina idr.) znašali 2.702 milijonov din, združena sredstva tozgov 1.650 milijonov din, posojila domačih in tujih bank 757 milijonov din in sredstva sofinancerjev 195 milijonov din. Iz skupnih virov pa naj bi porabili 1.575 milijonov din za redno vzdrževanje (od tega 444 milijonov din za neporavnane obveznosti iz leta 1981), za odplačilo posojil 3.265 milijonov din (od tega 500 milijonov din za neporavnana odplačila iz leta 1981), za naložbe 234 milijonov din in za druge odhodke 230 milijonov dinarjev. Prihodki in odhodki so se v finančnem načrtu izravnali, vendar na račun rednega vzdrževanja (od potrebnih 1.500 milijonov na 1.131 milijonov din), že začelih naložb, prenosa dela odplačil nekaterih kreditov in posojila za ceste v leto 1983. Že ob sprejemu takšnega finančnega načrta je bilo ugotovljeno, da bodo sredstva za redno vzdrževanje zadostovala za stroške do konca septembra in da bo za minimalna vzdrževalna dela t. j. krpanje udarnih jam, prometno signalizacijo in zimsko službo v zadnjem četrtletju treba zagotoviti še najmanj 220 milijonov dinarjev.

Pri izpolnjevanju sprejetega finančnega načrta pa so se pojavila naslednja odstopanja:

1. Zaradi omejitve porabe pogonskih goriv in uvedbe depozita sta bila prispevek za ceste in razlika v prodajni ceni pogonskega goriva manjša, kot so načrtovali.

2. Pristojbina na domača cestna motorna vozila, ki je bila povečana s 1. 7. 1982, še ni bila vnovčena v predvideni višini.

3. Tudi združenih sredstev tozgov ni bilo dovolj, ker je bila ocena (Zavoda SRS za družbeno planiranje) glede na 82 % podpis samoupravnega sporazuma previsoka.

4. Domače banke niso v celoti združile predvidena sredstva za kreditiranje cest.

5. Večji bencinski dinar ob podražitvi 19. 7. 1982 na 2 dinarja od litra je bil namenjen za gradnjo AC Naklo—Ljubljana.

6. Tečaj dinarja, ki je nenehno naraščal in oktobrska devalvacija sta znatno povečala odplačila posojil v tujini in dinarske bančne stroške.

7. Stroški rednega vzdrževanja cest v zadnjem četrtletju so bili pokriti z avaliranimi menicami, ki zapadejo v plačilo v prvem četrtletju 1983. leta.

Vsa navedena odstopanja od finančnega načrta so se vključila v njegov rebalans za leto 1982, ki je bil sprejet decembra 1982 s prihodki in odhodki v skupnem znesku 5.866 milijonov din. Več prihodkov so zahtevala dodatna sredstva »dela prodajne cene motornega bencina in plinskega olja«, namensko usmerjena v izgradnjo AC Naklo—Ljubljana, večja posojila tozgov in večja sredstva sofinancerjev za začete investicije. Več odhodkov pa je bilo na račun v AC Naklo—Ljubljana, naložb in drugih stroškov.

Glede na denarne zagate so razpoložljiva finančna sredstva RSC porabili predvsem za odplačilo obveznosti iz leta 1981 in

najetih kreditov, za redno vzdrževanje cestnega omrežja, gradnjo AC Naklo—Ljubljana in nadaljevanje gradnje nekaterih objektov, vendar po 1. 4. 1982 le s sredstvi sofinancerjev. Nobena naložba lani ni bila končana, dela pa se nadaljujejo tako počasi, da nastaja posredna škoda, ker velikih že vloženi sredstev ni mogoče izrabiti kot npr. HC Maribor.

Dela pri rednem vzdrževanju cest so bila leta 1982 sicer finančno pokrita, vendar se je z njimi obdržala le prevoznost cest, niso pa bile popravljene poškodbe, če popravilo le-teh ni zahtevala prevoznost cest. V letu 1982 niso izvajali programov ojačitve vozišč, saj so se krpale le udarne jame, ni bilo modernizacije in rekonstrukcije cest, zato bodo pravi stroški rednega vzdrževanja

cest v letu 1982 razvidni šele v naslednjih letih.

Leta 1982 je RSC razen okoli 220 milijonov dinarjev stroškov rednega vzdrževanja in dela obveznosti iz posojila za ceste (okoli 80 milijonov din) poravnala vse obveznosti. Ne glede na to pa izdelane ocene finančnih virov na eni strani in obveznosti do posojil, ki jih bo treba poravnati leta 1983, ne zagotavljajo denarja za letošnje redno vzdrževanje niti nadaljevanja naložbenih del, razen AC Naklo—Ljubljana, ki jo kreditira tudi Mednarodna banka za obnovo in razvoj. Zato bo treba leta 1983 zagotoviti več denarja iz sedanjih virov ali pa z odložitvijo plačila nekaterih obveznosti domačim in tujim bankam.

Sindikalni poročevalec je uredil Peter Štefanič. Tehnični urednik Franci Mulec.

OSNOVNE ORGANIZACIJE ZSS!

Založba

Delavska enotnost

PRED IZIDOM!

v zbirki Knjižnica SINDIKATI

št. 56: Janez Šinkovec **TEMELJNI PROBLEMI ZDRUŽEVANJA DELA IN SREDSTEV**

cena 180 din

št. 57: Peter Toš: **PRIROČNIK O SKUPNIH OSNOVAH ZA UREJANJE DOLOČENIH STROŠKOV**

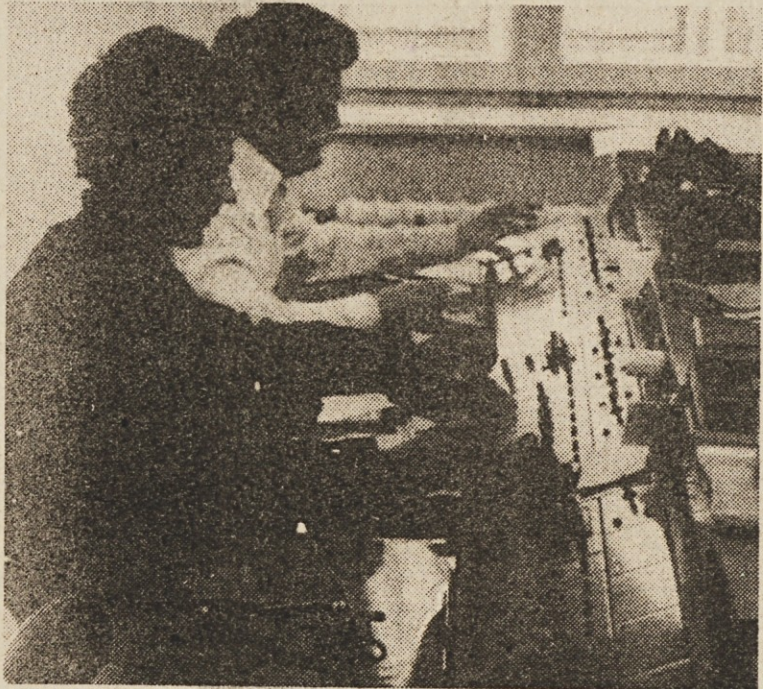
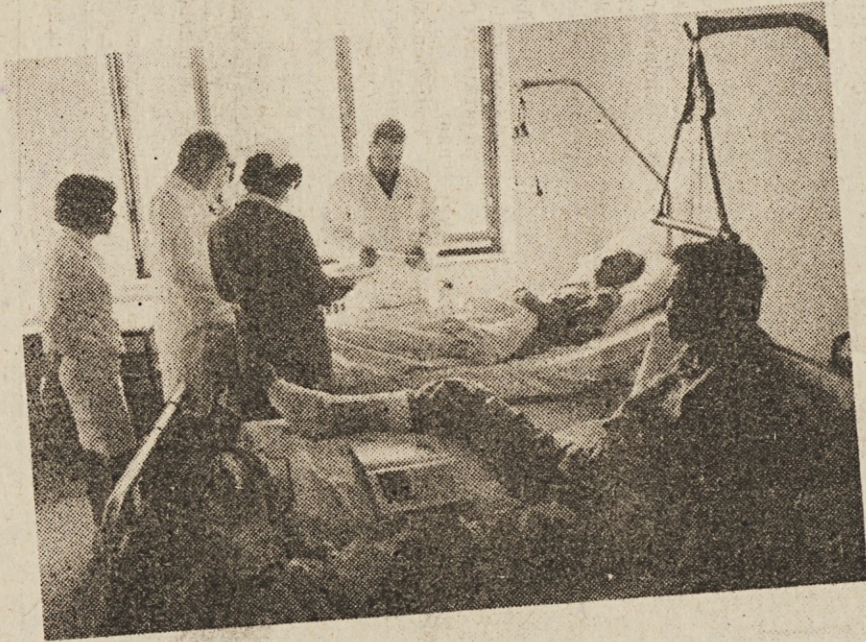
cena 180 din

V FEBRUARJU IZIDETA!

DOGOVOR o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1983 (v zbirki Aktualna tema)

Peter Toš: **SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA** (v zbirki Knjižnica Sindikati)

Naročila pošljite na naslov: **DELAVSKA ENOTNOST** — Ljubljana, Celovška 43 in Knjigarna DE, Ljubljana, Tavčarjeva 5.

De-a curi
vârca doborîie le arec sptiel
vârî oror. Alen zborim în ne-

bor. Comu ximăvior. Le o
vârî oror. Alen zborim în ne-

me în pe vâc, vâc, vâc, vâc, vâc
mălece, de pî pî v bursim. În
zovimcom v bursim. mînîm
vârî oror. Alen zborim în ne-

mulțim oror v bursim. v bursim
vârî oror. Alen zborim în ne-

sa mînîm v bursim. v bursim
vârî oror. Alen zborim în ne-